

Regional utjämning och utveckling

19

Förslag till statsbudget för 1998

Regional utjämning och utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Inledning	7
2.1	Omfattning/ändamål	7
2.2	Utgiftsutvecklingen	7
2.3	Resultatbedömning och slutsatser	9
2.4	Åtgärder utanför utgiftsområdet	9
3	Resultatinformation	11
3.1	Regionalpolitisk projektverksamhet	11
3.1.1	Regional projektverksamhet	11
3.1.2	Central projektverksamhet	12
3.2	Företagsstöd	13
3.2.1	Lokaliseringsstöd och utvecklingsbidrag	13
3.2.2	Landsbygdsstöd	16
3.2.3	Stöd till kommersiell service	16
3.2.4	Sysselsättningsbidrag	17
3.2.5	Nedsatta socialavgifter	18
3.2.6	Transportbidrag	18
3.2.7	Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt	19
3.2.8	Stiftelsen Norrlandsfonden	21
3.3	Länsstyrelserna	21
3.4	Närings- och teknikutvecklingsverket	23
4	Förslag till förändringar av företagsstöden	25
4.1	Regionalt utvecklingsstöd	25
4.2	Landsbygdsstöd	27
4.3	Sysselsättningsbidrag	28
4.4	Småföretagsstöd	29
4.5	Stöd till kommersiell service	29

5	Anslagsfrågor.....	33
A 1.	Regionalpolitiska åtgärder.....	33
A 2.	Regionalpolitisk låneverksamhet.....	35
A 3.	Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	35
A 4.	Ersättning för nedsättning av socialavgifter	36
A 5.	Transportbidrag	36
A 6.	Glesbygdsverket	37
A 7.	Statens institut för regionalforskning.....	38
A 8.	Europeiska regionala utvecklingsfonden.....	38
A 9.	Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn	39

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner det övergripande målet för utgiftsområdet enligt vad regeringen förordar (avsnitt 2.2),
2. godkänner regeringens förslag om landsbygdsstöd (avsnitt 4.2),
3. godkänner regeringens förslag om sysselsättningsbidrag (avsnitt 4.3),
4. godkänner regeringens förslag om småföretagsstöd (avsnitt 4.4),
5. godkänner regeringens förslag om stöd till kommersiell service (avsnitt 4.5),
6. för budgetåret 1998 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 *Regional utjämning och utveckling* enligt följande uppställning:

ANSLAG	ANSLAGSTYP	ANSLAGSBELOPP (TUSENTAL KR)
A 1. Regionalpolitiska åtgärder	ramanslag	1 597 517
A 2. Regionalpolitisk låneverksamhet	ramanslag	390 000
A 3. Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	ramanslag	12 000
A 4. Ersättning för nedsättning av socialavgifter	ramanslag	415 000
A 5. Transportbidrag	ramanslag	336 000
A 6. Glesbygdsverket	ramanslag	23 393
A 7. Statens institut för regionalforskning	ramanslag	7 943
A 8. Europeiska regionala utvecklingsfonden	ramanslag	748 000
A 9. Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn	reservationsanslag	75 000
Summa		3 604 853

2 Inledning

2.1 Omfattning/ändamål

Utgiftsområdet omfattar främst den del av regionalpolitiken som brukar benämnas den "lilla" regionalpolitiken.

Med den "stora" regionalpolitiken avses åtgärder med regionalpolitisk betydelse inom andra utgiftsområden. Åtgärderna inom dessa andra utgiftsområden är sammantaget mer betydelsefulla för den regionala utvecklingen än den "lilla" regionalpolitiken.

Utgiftsområdet omfattar bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd och medel som länsstyrelserna förfogar över för regional projektverksamhet samt för en del av medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram. Utgiftsområdet omfattar även utbetalningar från EG:s regionalfond som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfondsprogrammen. Dessutom ingår Glesbygdsverket och Statens institut för regionalforskning (SIR).

Det sammanlagda återflödet av medel från EG:s strukturfonder för regionalpolitiskt inriktade åtgärder beräknas för programperioden 1995–1999 komma att uppgå till cirka 5,5 miljarder kronor.

2.2 Utgiftsutvecklingen

UTGIFT	DÄRAV	ANVISAT	UTGIFTS- PROGNOS	FÖRSLAG	BERÄKNAT	BERÄKNAT
1995/96	1996	1997	1997	1998	1999	2000
3 692	2 444	3 726	4 525	3 605	3 585	3 284

1. Anvisade medel har i tilläggsbudget minskats med 6,5 miljarder kronor.

Under budgetåret 1995/96 disponerades härutöver 128 miljarder kronor från s.k. äldre anslag och gjordes besparingar på av riksdagen tidigare anslagna medel på sammanlagt 695 miljarder kronor.

Utgiftsprognosen för budgetåret 1997 inkluderar 2 000 miljarder kronor från äldre anslag, inklusive det under tionde huvudtiteln för budgetåret 1994/95

upptagna reservationsanslaget C 6. Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m.

Sammanfattande kommentar till verksamhetsutfall

I detta sammanhang bör observeras att budgetåret 1995/96 omfattade 18 månader.

Med hjälp av olika former av regionalpolitiska företagsstöd i samband med investeringar, inkl. tillfälligt småföretagsstöd, beräknas cirka 17 000 nya arbetstillfällen tillkomma inom regionalpolitiskt prioriterade regioner på grund av beslut som fattats under budgetåret 1995/96. Investeringar i storleksordningen 5 miljarder kronor har under samma period delfinansierats med dessa stöd, förutom med landsbygdsstöd för vilket uppgifter saknas. Beslut om investeringsstöd har fattats för cirka 1 700 miljarder kronor.

Härutöver beräknas beslut om sysselsättningsbidrag på 289 miljarder kronor för kalenderåret 1995 ha medverkat till att skapa cirka 2 700 nya arbetstillfällen. För vissa av dessa har också lämnats stöd i samband med investeringar. Driftstöd i form av ned-satta socialavgifter och transportbidrag har bidragit till att upprätthålla sysselsättningen i de mest utsatta regionalpolitiska stödområdena. Sammanlagt 1 379 miljarder kronor har utbetalats för dessa båda stödformer under budgetåret 1995/96.

Regionalpolitisk projektverksamhet på regional och central nivå i en omfattning av cirka 400 miljarder kronor under budgetåret 1995/96 har bl.a. verk-samt bidragit till att länsstyrelserna kunnat fullfölja sina regionalpolitiska uppgifter.

Arbetet med att genomföra EG:s strukturfondsprogram påbörjades under budgetåret 1995/96. Utbetalningarna från den Europeiska regionala utvecklingsfonden uppgick under budgetåret till 10 miljarder kronor. De väntas öka väsentligt under innevarande år. Bl.a. har länsstyrelserna beslutat om cirka 500 miljarder kronor för medfinansiering av strukturfondsprogram. Härtill kommer att bl.a. landsbygdsstöd i många fall medfinansierat åtgärder inom olika strukturfondsprogram. Regeringen avser att återkomma i en regionalpolitisk proposition med

redovisning av hittills uppnådda resultat av struktur-
fundsverksamheten.

Utgifterna inom området påverkas främst av den ekonomiska konjunkturens utveckling. En uppåtgående konjunktur innebär t.ex. en ökad investeringsvilja hos företagen som i sin tur ökar efterfrågan på företagsstöd.

Större förändringar

Inför budgetåret 1997 har bl.a. följande förändringar gjorts i företagsstöden.

Lokaliseringstöd och utvecklingsbidrag har slagits samman till en stödform, regionalt utvecklingsstöd. Kravet på sysselsättningsökning i varje enskilt stödärendet har minskats och ersatts med sysselsättningsmål för varje myndighet som beviljar stöd.

Systemet med kreditgarantier inom landsbygdsstödet har ersatts med regionala utvecklingslån.

Nedsättningen av socialavgifterna har minskats från tio till åtta procentenheter.

Bidragsnivåerna i transportbidraget har sänkts med fem procentenheter i samtliga transportbidragszoner.

EG:s strukturfonder har inför innevarande programperiod förstärkts bl.a. för att motverka de regionala obalanser inom Europeiska unionen som skapandet av den inre marknaden bedöms kunna medföra. Under budgetåret 1995/96 godkändes de första svenska programmen för åtgärder inom ramen för strukturfonderna. Ett trettiotal program av olika storleksordning och med olika geografisk omfattning genomförs för närvarande. Genomförandet av EG:s strukturfondsprogram innebär en kraftig förstärkning av regionalpolitiken. Arbetet med strukturfondsprogrammen har också medfört stora administrativa förändringar för den svenska regionalpolitiken.

Mål för utgiftsområdet

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen ställt sig bakom att målen för regionalpolitiken skall vara uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket.

Utgiftsområdet omfattar endast en mindre del av regionalpolitiken, den "lilla" regionalpolitiken. Utvecklingen inom många andra utgiftsområden ger de grundläggande förutsättningarna och är sammantaget mer betydelsefull för den regionala utvecklingen än den "lilla" regionalpolitiken. Något övergripande mål för utgiftsområde 19 har hittills inte uttalats.

Regeringen föreslår därför nu att det övergripande målet för verksamheten inom utgiftsområdet främst skall vara att underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken.

Prioriteringar för 1998

Regeringen avser att i en regionalpolitisk proposition bl.a. närmare behandla de framtida förutsättningarna samt mål och riktlinjer för regionalpolitiken. Härvid avses också ytterligare förslag som rör utgiftsområdet att lämnas.

I tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997 föreslår regeringen bl.a. att riksdagen skall be-
myndiga regeringen att inom ramen för anslaget inom utgiftsområde 19 A 1. Regionalpolitiska åtgärder använda högst 500 miljoner kronor till ett program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder (prop. 1997/98:1).

Med dessa medel avser regeringen bl.a. att påbörja genomförandet av förslag som kommit fram i arbetet med den nya tillväxtorienterade regionala näringspolitiken bl.a. i det s.k. landshövdingeuppdraget. I den regionalpolitiska propositionen avses sedan frågan om den långsiktiga inriktningen och uppläggningsen av sådana åtgärder att tas upp. Den nya politiken innebär bl.a. ökad samordning av de olika statliga åtgärder som har betydelse för näringslivets utveckling. Detta berör i hög grad utgiftsområdet.

Förslagen i det följande syftar bl.a. till att ytterligare öka flexibiliteten och därmed effektiviteten av medlen inom utgiftsområdet. Detta gäller särskilt medel som disponeras på regional nivå, t.ex. genom förslag om ändrade regler för beviljande och medelsanvisning för sysselsättningsbidrag.

Möjligheterna att effektivisera genomförandet av EG:s strukturfondsprogram skall undersökas.

Arbetet med att lokalisera nya statliga arbetstillfällen till Söderhamn skall fullföljas.

2.3 Resultatbedömning och slutsatser

Så utförlig information om resultaten av verksamheten inom utgiftsområdet som för närvarande är möjlig att ta fram lämnas under rubriken resultatinformation (avsnitt 3).

Regeringen bedömer att verksamheterna inom utgiftsområdet, främst genom stöd till näringslivets utveckling, har bidragit till ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt i regionalpolitiskt utsatta områden. Detta gynnar hela landets ekonomi.

De regionala obalanserna, i form av t.ex. negativ befolkningsutveckling och hög arbetslöshet, tenderar trots detta att öka. En balanserad regional utveckling är en förutsättning för att samhällets stora nedlagda kapital i t.ex. bostäder, skolor, kommunikationer skall utnyttjas effektivt samt för att en god ekonomisk tillväxt skall uppnås. En sådan utveckling är därmed ett viktigt led i regeringens målsättning att halvera arbetslösheten till år 2000.

Utvecklingen inom många andra samhällssektorer har försvårat möjligheterna att uppnå resultat inom ramen för den "lilla" regionalpolitiken. Den regionala utjämningspolitiken måste därför även i fortsättningen bedrivas med kraft. Det finns även ett stort behov av att stimulera den ekonomiska tillväxten och minska arbetslösheten över hela landet. I den regionalpolitiska propositionen avser regeringen att lämna förslag till åtgärder för att motverka dessa problem.

Regeringen bedömde i den ekonomiska vårpropositionen att verksamheten inom utgiftsområdet skulle kunna genomföras inom en medelsram av 3 602 miljoner kronor för budgetåret 1998 (prop. 1996/97:150). Utgiftsområdet har härvid tillförts 50 miljoner kronor per år för åren 1998–2000 för vissa insatser inom ramen för det s.k. landshövdingeuppdraget. För år 1998 inryms även 75 miljoner kronor för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn. Regeringen har också utgått från att besparingar på 90 miljoner kronor skall göras från och med år 1998. Besparingen sker på sikt genom den regeländring för sysselsättningsbidrag som regeringen återkommer till i avsnitt 4.3.

Utgiftsområdesramen för budgetåret 1998 föreslås, i jämförelse med beräkningarna i vårpropositionen, öka med 3 miljoner kronor genom överföring från utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande binäringar.

Ramen för utgiftsområdet föreslås således för år 1998 till 3 605 miljoner kronor, och beräknas för år 1999 till 3 585 miljoner kronor och för år 2000 till 3 284 miljoner kronor.

2.4 Åtgärder utanför utgiftsområdet

En mycket viktig uppgift för regeringen och olika myndigheter är att se till att de regionalpolitiska aspekterna beaktas inom olika utgiftsområden.

Exempel på sektorer som på ett avgörande sätt positivt bidrar till den regionala utvecklingen är skatteutjämnningssystemet samt kommunikations- och utbildningsväsendet. Verksamheterna inom dessa sektorer har varit väsentliga för såväl den regionala balansen som den ekonomiska tillväxten i hela landet.

Utvecklingen inom de utsatta regionerna kan dock kräva en ökad helhetssyn inom ytterligare sektorer. Brister i helhetssynen vid t.ex. utformningen av nya organisationsstrukturer inom statliga verksamheter medför att besparingseffekten inom en enskild sektor kan motverkas av ökade utgifter inom andra sektorer.

Regeringen avser att närmare återkomma till dessa frågor i den regionalpolitiska propositionen.

3 Resultatinformation

3.1 Regionalpolitisk projektverksamhet

Regeringens bedömning:

Den regionalpolitiska projektverksamheten på regional och central nivå är ett viktigt instrument för att främst länsstyrelserna och Närings- och teknikutvecklingsverket skall kunna uppfylla sina regionalpolitiska mål. För att effektiviteten av enskilda åtgärder m.m. skall kunna bedömas måste dock verksamheten följas upp och utvärderas bättre än för närvarande.

Skälen för regeringens bedömning

I det följande lämnas en närmare redogörelse för dels den regionalpolitiska projektverksamhet som länsstyrelserna bedriver, dels exempel på den projektverksamhet som bedrivs av Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK).

3.1.1 Regional projektverksamhet

Länsstyrelserna har från de medel de disponerar för olika regionalpolitiska åtgärder möjlighet att, förutom företagsstöd, bevilja medel till andra projekt som skall gynna den regionala utvecklingen. Budgetåret 1995/96 (18 månader) fattade länsstyrelserna beslut om totalt cirka 2 060 miljoner kronor till regionalpolitiska åtgärder varav cirka 365 miljoner kronor till regional projektverksamhet.

Länsstyrelserna lämnar med sina medel för projektverksamhet stöd till ett brett spektrum av aktiviteter i form av bl.a. utredningar (t.ex. om lokala förutsättningar och hinder för utveckling), försöksverksamhet (t.ex. i nätverk, vid teknikcentra och högskolor) och informationsinsatser (t.ex. turismkampanjer och mässor). Ett mål för projektverksamheten är att i samverkan med andra aktörer bygga upp resurser för att åstadkomma en regional näringslivsutveckling. Projektverksamheten skall grundas på en långsiktig strategi och inriktas mot ekonomisk tillväxt och inomregional balans. Även om projektverksamheten inte innefattar direkt stöd till enskilda företag inriktas en stor del av verksamheten på att skapa

en bra infrastruktur och en god miljö för näringslivet. Medlen används även till att stimulera nyföretagande och företagsförnyelse. Utmärkande för verksamheten är också det stora antalet deltagande aktörer, vilket är ett av syftena med verksamheten.

Projektverksamheten minskade i omfattning under budgetåret 1995/96 (beräknat på 12 månader) i jämförelse med budgetåret 1994/95, från 503 till 241 miljoner kronor (löpande priser).

Omfattningen av projektverksamheten påverkas av den ekonomiska konjunkturen. Eftersom de medel som står till förfogande är begränsade medför en positiv konjunkturutveckling att projektverksamheten minskar och beslut om företagsstöd ökar.

Den främsta orsaken till minskningen under budgetåret 1995/96 är att Sverige i samband med EU-inträdet har fått tillgång till betydande medel från EG:s strukturfonder. Finansiering från strukturfonderna förutsätter nationell medfinansiering. Den stora förändringen av det regionalpolitiska arbetet under budgetåret 1995/96 har därför varit att utarbeta och sedan påbörja genomförandet av ett antal strukturfondsprogram. Länsstyrelserna har under budgetåret 1995/96 prioriterat medfinansiering av strukturfondsprogram där beslutade medel uppgick till 564 miljoner kronor jämfört med projektverksamhet, 365 miljoner kronor.

De nordliga länen Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten svarade under budgetåret 1995/96 för 38 % av den totala projektverksamheten jämfört med 41 % under budgetåret 1994/95. Projektverksamheten var under budgetåret 1995/96 störst i Västerbottens län, 43,9 miljoner kronor och minst i Uppsala län, 2,9 miljoner kronor.

**BEVILJADE MEDEL FÖR DE OLIKA LÄNSSTYRELSE-
SERNAS PROJEKTVERKSAMHET UNDER BUD-
GETÅREN 1994/95 OCH 1995/96 (MKR)**

LÄN	1994/95	1995/96	1995/96 OMRÄKNAT TILL 12 MÅN
Stockholm	6,1	11,3	7,5
Uppsala	15,0	2,9	1,9
Södermanland	13,3	14,8	9,8
Östergötland	8,5	6,2	4,1
Jönköping	9,6	8,7	5,7
Kronoberg	10,4	3,0	2,0
Kalmar	15,5	13,7	9,0
Gotland	15,5	3,0	2,0
Blekinge	9,3	11,5	7,6
Kristianstad	11,3	8,6	5,7
Malmöhus	9,9	9,2	6,1
Halland	6,1	7,0	4,6
Göteborgs o Bohus	15,1	8,5	5,6
Älvsborg	10,6	12,8	8,4
Skaraborg	9,6	10,6	7,0
Värmland	28,9	26,6	17,6
Örebro	16,8	22,9	15,1
Västmanland	19,4	6,1	4,0
Dalarna	39,6	17,6	11,6
Gävleborg	26,8	23,0	15,2
Västernorrland	47,5	34,8	23,0
Jämtland	45,3	34,2	22,6
Västerbotten	39,0	43,9	29,0
Norrbottn	73,5	24,3	16,0
Summa	502,5	365,2	241,1

Under budgetåret 1995/96 har medlen främst används till projekt inom sakområdena industri, 72, utbildning, 44, samt forskning och utveckling, 41 miljoner kronor. Minst medel har beviljats till handel, 5 miljoner kronor.

En jämförelse mellan budgetåren 1994/95 och 1995/96 visar bl.a. att industri- och teknikspridningsprojekten procentuellt har ökat sin andel av den totala projektverksamheten. Jord- och skogsbruks-, kommunikations-, handels-, turism- och utbildningsprojekten har däremot procentuellt minskat något. I absoluta tal och omräknat till 12 månader har dock samtliga sakområden minskat under budgetåret 1995/96 jämfört med föregående budgetår.

**LÄNSSTYRELSEARNAS PROJEKTVERKSAMHET
FÖRDELAD PÅ SAKOMRÅDEN UNDER BUDGET-
ÅREN 1994/95 OCH 1995/96 (MKR)**

SAKOMRÅDE	1994/95	1995/96 18 (MÅN)	1995/96 OMRÄKNAT TILL 12 MÅN
Industri	74,6	71,9	47,5
Privata tjänster	22,4	15,3	10,1
Jord- och skogsbruk	23,2	7,7	5,1
Energi	6,7	7,7	5,1
Kommunikationer	29,4	14,6	9,6
Handel	8,7	4,6	3,0
Turism	57,2	30,3	20,0
Utbildning	76,7	43,7	28,8
Forskning och utveckling	57,6	41,3	27,3
Teknikspridning	17,3	19,8	13,1
Jämställdhet	28,5	24,7	16,3
Sektorssamordning	44,0	35,7	23,6
Övrig offentlig verksamhet	19,0	25,4	16,8
Kultur	37,0	22,5	14,8
Summa	502,5	365,2	241,1

Det pågår ett engagerat utvecklingsarbete i regionerna. Det sker i ökad utsträckning en samordning och samverkan mellan olika myndigheter och mellan myndigheter och privata företag. De mest framgångsrika projekten blir även allt längre och mer omfattande. Utvecklingsarbete bedrivs ofta under lång tid vilket medför att resultaten av projekten oftast inte visar sig förrän på lång sikt.

På grund av bl.a. projektverksamhetens vitt skilda karaktär och deras ofta indirekta effekter på den regionala utvecklingen är utvärdering av verksamheten ofta komplicerad. Metoder för att följa upp och utvärdera verksamheten behöver utvecklas. Bl.a. genom utvecklingen av ett nytt administrativt system hos NUTEK skall det ges bättre möjlighet att i framtiden följa upp enskilda projekt och utvärdera projektverksamheten.

3.1.2 Central projektverksamhet

För central regionalpolitisk projektverksamhet har på senare år använts främst medel från det under tionde huvudtiteln för budgetåret 1994/95 upptagna reservationsanslaget C 6. Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m. samt medel från reservationsanslaget C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m.

Bland större projekt kan särskilt nämnas ett forsknings- och utvecklingsprogram som löper under perioden 1995–2000. Regeringen har avsatt 170 miljoner kronor till NUTEK för att stödja regionala utvecklingskonsortier bestående av små och medel-

stora företag inom regionalpolitiskt prioriterade områden. Målet med projektet är att företagen i samarbete skall öka sin kompetens och teknologiska kapacitet samt att skapa nya länkar mellan små och stora företag, forskningsinstitut och högskolor.

NUTEK inbjöd en mängd företag och organisationer att utforma idéer till projekt. Efter ingående bedömningar av 273 idéer och ansökningar lämnade NUTEK förslag till regeringen om ett program som innefattade 22 företagsgrupper med sammanlagt cirka 240 företag.

Grupperna har etablerat nätverk i vilka högskolor och industriforskningsinstitut ingår. Dessutom har ett antal större företag, till vilka småföretagen ofta är underleverantörer, engagerats. De större företagen tillhandahåller specifik teknologi eller kompetens som är viktig för att genomföra projekten.

I en första utvärdering av projektresultaten konstateras bl.a. att försöksverksamheten är ett nytt sätt att främja mindre företags utvecklingskraft. Den generella slutsatsen är att resultaten hittills pekar på att stöd via konsortier i många avseenden ger större effektivitet än konventionellt utvecklingsstöd till företag.

Detta projekt löper som nämnts t.o.m. år 2000. Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med förslag bl.a. om att de beviljade medlen skall få användas under längre tid.

NUTEK har också genomfört ett antal projekt inom informationsteknik och distansöverbyggande områden. Den under budgetåret framtagna rapporten om informationstekniken och konsekvenserna för branscher och regioner utgör underlag för det fortsatta arbetet.

3.2 Företagsstöd

Regeringens bedömning:

De regionalpolitiska företagsstöden fungerar i huvudsak väl och bidrar till att näringslivet utvecklas i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Uppföljningen av vissa stödformer behöver förbättras. Effekterna av nedsatta socialavgifter m.m. bör utvärderas.

Skälen för regeringens bedömning

De regionalpolitiska företagsstöden är för närvarande regionalt utvecklingsstöd (regionalt utvecklingsbidrag och regionalt utvecklingslån), landsbygdsstöd (landsbygdsbidrag, regionalt utvecklingslån och bidrag för anställda i hemarbete), lån till privata regionala investmentbolag, sysselsätt-

ningsbidrag, nedsatta socialavgifter och transportbidrag.

Före år 1997 benämndes regionalt utvecklingsstöd lokaliseringssstöd (lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån) och utvecklingsbidrag.

För att främja sysselsättningskapande investeringar och inomregional balans har riksdagen för de senaste budgetåren även anslagit medel för bl.a. tillfälligt småföretagsstöd.

Som regionalpolitiskt företagsstöd kan även räknas Stiftelsen Norrlandsfondens verksamhet.

Inom den "lilla" regionalpolitiken kan även lämnas stöd till kommersiell service (hemsändningsbidrag, avskrivningslån, investeringslån, regionalt utvecklingslån och servicebidrag).

Gjorda utvärderingar under de senaste åren visar att de regionalpolitiska företagsstöden i huvudsak fungerar väl i enlighet med de riktlinjer som nu gäller för dem. Som framgår av den följande resultatinformation har de regionalpolitiska stöden varit av betydelse för näringslivet och bl.a. medverkat till att skapa nya arbetstillfällen i regionalpolitiskt utsatta orter och regioner. Detta gäller främst de tillväxtinriktade stöden. Driftstöden har störst betydelse i de regionalpolitiskt mest utsatta regionerna.

Uppföljningen av vissa stödformer är bristfälliga och skall förbättras. Möjligheterna att utvärdera stödformen nedsatta socialavgifter har bl.a. på grund av bristande underlag hittills varit bristfälliga. Som närmare utvecklas senare (avsnitt 4) avser regeringen att låta genomföra en utvärdering av stödformen och i samband härmed även belysa på vilket sätt staten effektivast stödjer utvecklingen av näringslivet i de mycket utsatta regioner där nedsatta socialavgifter gäller. I detta sammanhang bör också ställas frågan om möjligheterna att förbättra metoderna att mäta de samhällsekonomiska effekterna av företagsstöden.

I det följande lämnas resultatinformation för de olika företagsstöden.

3.2.1 Lokaliseringssstöd och utvecklingsbidrag

Lokaliseringssstöd (lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån) och utvecklingsbidrag beviljas i samband med hårda och mjuka investeringar i stödområde 1 med högst 70 % av godkänt stödunderlag och i övriga områden (tillfälligt stödområde och stödområde 2) med högst 50 %.

Under budgetåret 1995/96 beviljades 537 företag stöd. Det sammanlagda stödbeloppet uppgick till 873,2 miljoner kronor, varav 610,2 miljoner kronor i lokaliseringsbidrag, drygt 141 miljoner kronor i lokaliseringsslån, 99,4 miljoner kronor i utvecklingsbidrag och 22,6 miljoner kronor i villkorsslån. Den totala investeringskostnaden för stödprojekten var 3 070 miljoner kronor. Investeringarna beräknas

sammanlagt åstadkomma 3 763 nya arbetstillfällen varav 33 % för kvinnor. Riktlinjer för stödet var att minst 40 % av antalet nya arbetstillfällen skulle avse vardera könet. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle beräknas till 189 000 kronor. Detta framgår av följande tabell, i vilken utfallet under budgetåren 1991/92–1995/96 redovisas.

BEVILJAT LOKALISERINGSSTÖD OCH UTVECKLINGSBIDRAG M.M. UNDER BUDGETÅREN 1991/92–1995/96

	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96 (18 MÅN)
Antal företag	589	538	769	665	537
Beviljat stöd (mkr)					
Lokaliseringsbidrag	252,5	259,5	439,8	500,0	610,2
Lokaliseringslån	–	43,1	124,7	103,3	141,0
Utvecklingsbidrag	392,6	170,7	227,7	202,3	122,0
Summa	645,1	473,3	792,2	805,6	873,2
Beräknad sysselsättningsökning (antal)	3 386	2 473	3 865	3 883	3 763
Varav kvinnor	1 280	743	1 242	1 349	1 239
" " andel	38 %	30 %	32 %	35 %	33 %
Subvention per nytt arbetstillfälle (tkr)	178	174	170	181	189

Beviljat stöd mellan 1994/95–1995/96 har sjunkit, och färre företag har beviljats stöd.

**BEVILJAT LOKALISERINGSSTÖD OCH UTVECKLINGSBIDRAG M.M UNDER BUDGETÅRET 1995/96, FÖR-
DELAT PÅ LÄN**

LÄN	ANTAL ARBETS- STÄLLEN	INV.KOSTNAD (MKR)	LOK.BIDRAG + UTV.BIDRAG (MKR)	LOK.LÅN (MKR)	BERÄKNAD SYSSELS. ÖKNING	VARAV KVINNOR %	SUBVENTION PER NYTT ARBETSTILL- FÄLLE (TKR)
Östergötland	7	56,5	11,0	3,5	112	13	98
Kalmar	24	178,5	32,3	1,4	222	34	146
Blekinge	30	199,8	35,3	3,9	517	35	68
Älvsborg	7	32,8	6,1	0,4	32	16	190
Skaraborg	14	35,4	6,2	3,0	59	26	106
Värmland	49	398,3	78,5	11,1	308	38	255
Örebro	23	89,4	20,9	2,6	197	22	106
Västmanland	12	77,1	11,6	1,0	59	36	199
Dalarna	34	187,4	48,1	1,1	169	38	285
Gävleborg	37	221,8	36,8	3,9	415	31	89
Västernorrland	82	476,0	118,2	40,9	593	31	199
Jämtland	72	429,5	124,8	19,0	378	35	330
Västerbotten	79	352,5	81,2	33,2	351	35	231
Norrbottn	67	334,9	98,5	15,9	352	38	280
Summa	537	3 070,0	709,6	141,0	3 763	33	189

Under budgetåret 1995/96 ingick 14 län helt eller delvis i stödområde. Delar av Sverige är indelat i stödområde 1 och 2, samt tillfälligt stödområde. Huvuddelen av stödområdena ligger i landets norra delar. Företag i de fyra nordligaste länen, Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland, erhöLL drygt 58 % av lokaliserings- och utvecklingsbidragen och nästan 77 % av lokaliseringsslånen. Tillsammans med de övriga tre skogsläna (Värmland, Dalarna

och Gävleborg) har företag i dessa sju län tillsammans erhållit 81 % av bidragen och 89 % av lånen.

Av följande sammanställning framgår fördelningen av antalet arbetsställen, investeringskostnader och beviljat stöd, beräknad sysselsättningsökning och subvention per nytt arbetstillfälle i olika stödområden under budgetåret 1995/96 (18 mån).

**BEVILJAT LOKALISERINGSSTÖD OCH UTVECKLINGSBIDRAG M.M. UNDER BUDGETÅRET 1995/96 FÖR-
DELAT PÅ STÖDOMRÅDEN**

STÖDOMRÅDE	ANTAL FÖRETAG	INV.KOSTNAD (MKR)	BEVILJAT BIDRAG (MKR)	BEVILJAT LOK.LÅN (MKR)	BERÄKNAD SYSSELS. ÖKNING	VARAV KVINNOR	SUBVENTION PER ARBETSTILL- FÄLLE (TKR)
1	136	612,7	203,7	31,9	636	246	320
2	160	1 030,4	232,6	30,8	924	326	252
Tillfälligt	241	1 426,8	273,3	78,3	2 203	668	124
Summa	537	3 070,0	709,6	141,0	3 763	1 240	189

3.2.2 Landsbygdsstöd

Den 1 juli 1994 infördes landsbygdsstöd som bl.a. ersatte det tidigare glesbygdsstödet samt mindre lokaliserings- och utvecklingsbidrag. Samtidigt infördes utöver glesbygdsområden även landsbygdsområden som stödberättigade områden med lägre maximal stödnivå än i glesbygdsområden. I glesbygdsområden är stödnivån högst 50 % och i landsbygdsområden är stödnivån högst 20 %. I de regionalpolitiska stödområdena innebar det nya landsbygdsstödet att fler verksamheter i centralorterna blev stödberättigade, t.ex. lokal service.

BEVILJAT LANDSBYGDSSTÖD M.M UNDER BUDGETÅRET 1995/96, FÖRDELAT PÅ LÄN (TKR)

LÄN	BELOPP	BERÄKNAD SYSSELS. ÖKNING	SUBVENTION PER ARBETS- TILLFÄLLE (TKR)
Stockholm	4,2	67	63
Uppsala	1,4	63	22
Södermanland	0,8	28	31
Östergötland	4,4	165	27
Jönköping	11,6	253	46
Kronoberg	12,0	145	83
Kalmar	21,7	320	68
Gotland	6,5	112	58
Blekinge	19,2	203	95
Kristianstad	2,5	69	36
Malmöhus	1,8	42	43
Halland	2,2	32	68
Göteborgs och Bohus	5,3	90	58
Älvsborg	10,5	154	68
Skaraborg	2,4	65	38
Värmland	40,2	230	175
Örebro	21,0	164	128
Västmanland	11,5	129	89
Dalarna	44,3	372	119
Gävleborg	62,2	654	95
Västernorrland	75,8	331	229
Jämtland	83,0	413	201
Västerbotten	87,9	1 083	81
Norrbottnen	66,4	363	183
Summa	598,6	5 547	108

Landsbygdsstödet beräknas bidra till cirka 5 500 nya arbetstillfällen under budgetåret 1995/96. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle var 108 000 kronor. Glesbygdsområden har prioriterats

före landsbygdsområden. I genomsnitt har cirka 60 % av stödet gått till glesbygdsområden. Prioriteringarna skiljer sig dock avsevärt mellan länsstyrelserna.

I NUTEK:s databas STINS finns fr.o.m. januari 1997 även uppgifter om landsbygdsstöd, vilket innebär att redovisningen och uppföljningen i framtiden förbättras och blir mer tillgänglig.

3.2.3 Stöd till kommersiell service

Stöd till kommersiell service lämnas för att upprätthålla en med hänsyn till geografiska och befolkningsmässiga förhållanden tillfredsställande försörjning med dagligvaror och drivmedel i glesbygder. Om det är av särskild betydelse för konsumenterna kan stöd beviljas även till fackhandelsservice och varubussar. Stöd till kommersiell service kan lämnas för investeringar, som servicebidrag för att upprätthålla en viss servicenivå i glesbygd samt hemsändningsbidrag.

BEVILJAT STÖD TILL KOMMERSIELL SERVICE UNDER BUDGETÅREN 1991/92-1995/96 (MKR)

BUDGETÅR	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96 (18 MÅN)
Avskrivningslån	28,1	21,5	28,6	54,8	43,5
Servicebidrag	6,9	11,1	10,5	19,5	21,5
Hemsändningsbidrag	5,5	5,5	5,7	6,0	9,5
Summa	40,5	38,1	44,6	80,1	74,5

Under början av 1990-talet har det statliga stödet till kommersiell service legat på nivån 40-45 miljoner kronor per år. Budgetåret 1994/95 beviljades avsevärt mer stöd, drygt 80 miljoner kronor, som en direkt följd av möjligheten att ge upp till 85 % i avskrivningslån till investeringar som genomförs för att uppfylla krav som har ålagts verksamheten genom föreskrifter i lag eller förordning. Denna utökade stödmöjlighet syftar bland annat till att underlätta för butiker och bensinstationer att ersätta miljöfarliga köldmedia i kyl- och frysanläggningar samt för att förse bensinanläggningarna med utrustning för bensinåtervinning. Till sådana investeringar beviljades under 1994/95 och 1995/96 cirka 28 respektive 19,5 miljoner kronor. Den kraftiga minskningen av stöd till dessa investeringar budgetåret 1995/96 indikerar att flertalet butiker och drivmedelsanläggningar som kan erhålla sådant stöd genomfört erforderliga investeringar de senaste åren. Behovet av sådana stödinsatser kommer sannolikt att minska kraftigt de närmaste två åren.

BEVILJAT STÖD TILL KOMMERSIELL SERVICE UNDER BUDGETÅRET 1995/96, FÖRDELAT PÅ LÄN (TKR)

LÄN	INVESTERINGS- STÖD	SERVICE- BIDRAG	HEMSÄND- NINGSBIDRAG	SUMMA	KREDIT- GARANTIER
Stockholm	1 255	0	0	1 255	500
Uppsala	424	130	91	645	0
Södermanland	440	0	188	628	100
Östergötland	1 604	175	176	1 966	200
Jönköping	642	400	449	1 490	0
Kronoberg	983	0	154	1 137	0
Kalmar	2 504	170	586	3 260	0
Gotland	1 009	0	32	1 041	0
Blekinge	1 151	240	482	1 873	275
Kristianstad	1 404	0	254	1 658	0
Malmöhus	44	0	0	44	0
Halland	798	300	0	1 098	0
Göteborgs och Bohus	1 149	770	0	1 919	200
Älvsborg	238	0	153	391	170
Skaraborg	1 121	0	235	1 356	0
Värmland	4 437	1 895	704	7 036	200
Örebro	3 377	2 010	205	5 592	0
Västmanland	611	453	297	1 361	0
Dalarna	1 683	2 206	316	4 204	500
Gävleborg	2 161	1 500	265	3 926	0
Västernorrland	3 040	3 524	1 138	7 702	0
Jämtland	4 387	1 389	1 208	6 984	875
Västerbotten	6 282	3 899	809	10 990	1 061
Norrbotten	2 795	2 400	1 711	6 906	1 035
Summa	43 538	21 461	9 453	74 452	5 116

Stöd till kommersiell service har starkt bidragit till att upprätthålla en god servicenivå på landsbygden och i glesbygd. Nedläggningstakten bland dagligvarubutiker som varit föremål för statliga stödinsatser har enligt Konsumentverket varit relativt låg fram till början av 1990-talet jämfört med övriga butiker av motsvarande storlek. Under de senaste åren har dock den positiva trenden brutits genom att nedläggningstakten av dagligvarubutiker som fått stöd ökat.

3.2.4 Sysselsättningsbidrag

Sysselsättningsbidraget är avsett att täcka en del av de initialkostnader som uppkommer när företag etableras eller utökar sin personalstyrka. Bidrag lämnas för närvarande med 200 000 kronor per nytt helårsarbetstillfälle i stödområde 1 och 120 000 kronor i stödområde 2 samt utbetalas i efterskott per kalenderår under en femårsperiod med belopp som redovisas i följande tabell.

	STÖDOMRÅDE 1	STÖDOMRÅDE 2
Förstaårsbidrag	60 000 kr	40 000 kr
Fortsatt bidrag för andra året	50 000 kr	30 000 kr
tredje året	40 000 kr	25 000 kr
fjärde året	30 000 kr	15 000 kr
femte året	20 000 kr	10 000 kr
Summa	200 000 kr	120 000 kr

För att få den sammanlagda stödsumman måste företagen behålla det ökade antalet årsarbetskrafter under hela perioden.

Av följande sammanställning framgår beviljat sysselsättningsbidrag för åren 1992–1996 fördelat på arbetsställen, årsarbetskrafter samt beviljat belopp.

BEVILJAT SYSSELSÄTTNINGSBIDRAG M.M. FÖR ÅREN 1992-1996

ÅR	1992	1993	1994	1995	1996 ¹
Antal arbetsställen	1 318	1 225	1 319	1 434	1 035
Antal årsarbetskrafter	6 111	5 099	6 235	8 432	6 171
varav förstaårsbidrag	1 225	910	2 099	2 742	1 665
Beviljat belopp (mkr)	188	156	204	289	212

1. Ansökningarna om sysselsättningsbidrag för kvalifikationsåret 1996 är ännu inte färdigbehandlade. Beloppet för år 1996 kommer därför att öka.

Den länsvisa fördelningen av beviljat belopp åren 1995 och 1996 framgår av följande sammanställning (miljoner kronor).

UTBETALT SYSSELSÄTTNINGSBIDRAG UNDER ÅREN 1995 OCH 1996, FÖRDELAT PÅ LÄN (MKR)

LÄN	1995	1996
Älvsborg	6,3	20,0
Värmland	12,4	22,0
Örebro	4,6	4,7
Västmanland	4,7	5,5
Dalarna	18,4	25,4
Gävleborg	9,1	11,1
Västernorrland	7,8	14,3
Jämtland	42,8	50,7
Västerbotten	33,0	42,3
Norrbottnen	45,0	55,8
Summa	184,1	251,8

Som villkor för att sysselsättningsbidrag skall beviljas gäller bl.a. att minst 40 % av de nya arbetstillfällena fördelas till vardera könet. Av under år 1996 beslutade sysselsättningsbidrag har 26,8 % av de nya arbetstillfällena fördelats till kvinnor. Den länsvisa fördelningen av andelen arbetstillfällen för kvinnor åren 1995 och 1996 framgår av följande tabell.

SYSSELSÄTTNINGSBIDRAG. KVINNORS ANDEL AV NYSKAPADE ARBETSTILLFÄLLEN UNDER ÅREN 1995 OCH 1996, FÖRDELAT PÅ LÄN

LÄN	1995 %	1996 %
Älvsborg	36,6	21,1
Värmland	23,3	23,4
Örebro	25,6	18,0
Västmanland	37,7	32,3
Dalarna	26,5	27,6
Gävleborg	28,3	13,5
Västernorrland	31,8	31,2
Jämtland	38,0	35,5
Västerbotten	29,1	29,3
Norrbottnen	29,0	34,8
Hela stödområdet	30,6	26,8

Närings- och teknikutvecklingsverkets (NUTEK) utvärdering hösten 1993 och fortlöpande resultatuppföljningar visar bl.a. att sysselsättningsbidraget på ett positivt sätt bidrar till näringslivets utveckling i de regionalpolitiskt prioriterade områdena.

I avsnitt 4.3 redogörs närmare för förslag till förändring av sysselsättningsbidraget i syfte att åstadkomma en effektivare användning av bidragsformen.

3.2.5 Nedsatta socialavgifter

Systemet med nedsatta socialavgifter är för närvarande inte utformat så att dess effekter kan mätas på ett enkelt sätt. Regeringen har gett Riksskatteverket (RSV) i uppdrag att utreda vilka åtgärder som krävs för att man med hjälp av skattemyndigheterna regelbundet skall kunna följa upp nedsättningen av socialavgifter med avseende på ekonomisk, geografisk och branschvis fördelning. I en delrapportering av uppdraget angav RSV bl.a. att en sådan uppföljning torde kunna genomföras till en relativt låg kostnad fr.o.m. år 1998.

Bidragsformen nedsatta socialavgifter är ännu inte godkänd av EG-kommissionen.

3.2.6 Transportbidrag

Transportbidraget infördes år 1971. Syftet är att främja en samhällsekonomiskt och i övrigt lämplig lokalisering av näringslivet. Bidragets storlek bestäms av transportavståndet, vilket skall uppgå till minst 251 km, samt transportbidragszon.

De totalt beviljade transportbidragen för åren 1995 och 1996 uppgick till cirka 384 respektive 375

miljoner kronor. Den geografiska fördelningen framgår av nedanstående tabell.

BEVILJAT TRANSPORTBIDRAG FÖR ÅREN 1995 OCH 1996, FÖRDELAT PÅ LÄN (MKR)

LÄN	1995	1996
Dalarna	6,3	2,4
Värmland	9,6	7,8
Gävleborg	13,5	12,3
Västernorrland	45,5	46,6
Jämtland	47,6	47,2
Norrbotten	102,1	106,9
Västerbotten	159,2	151,7
Summa	383,8	374,9

Minskningen i beviljade transportbidrag mellan åren 1995 och 1996 beror huvudsakligen på att Volvo Lastvagnar AB:s ansökan inte är behandlad i avvaktan på ärendets vidare handläggning inom EG-kommissionen.

Eftersom branschindelningen har förändrats, vilket försvårar jämförelser med tidigare år, redovisas här endast 1996 års fördelning.

BEVILJAT TRANSPORTBIDRAG FÖR ÅR 1996 FÖRDELAT PÅ NÄRINGSGRENAR (MKR)

NÄRINGSGREN	1996
Jord-, skog- och fiske	3,7
Utvinning av mineral	0,0
Livsmedel	29,1
Textil/beklädnad	1,5
Trävarutillverkning	147,0
Pappersvaruindustri	4,2
Kemisk industri	43,6
Jord- och stenvaruindustri	9,6
Metallindustri	53,5
Övrig verkstadsindustri	36,5
Transportmedelsindustri	36,6
Övrig tillverkning	6,0
Övriga branscher	3,6
Summa	374,9

Transportbidragsutredningen konstaterar i sitt betänkande Konkurrensneutralt transportbidrag (SOU 1997:94) bl.a. att kunskaperna om svensk transportmarknad och om transportbidragets och andra bidrags inverkan är begränsade, vilket gör det svårt att utvärdera effekterna av transportbidraget och jämföra dem med effekterna av andra bidrag.

3.2.7 Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt

Våren 1994 beslutade riksdagen att 800 miljoner kronor av medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder skulle överföras till länsstyrelserna för mer långsiktiga åtgärder under budgetåret 1994/95 (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). Medlen skulle fördelas med utgångspunkt från såväl arbetslöshetssituationen som den regionalpolitiska problembilden. De olika åtgärderna avsågs bidra till förbättrad inomregional balans samt sysselsättningsökning i hela landet. Medlen fick användas till tillfälligt småföretagsstöd, konsultcheckar och andra företagsinriktade åtgärder.

Regeringen ställde ett resultatkrav på länsstyrelserna i form av nya arbetstillfällen för dessa medel. Det innebar att lägst det antal som motsvaras av det belopp varje länsstyrelse disponerar dividerat med 194 000 kronor, skulle ha skapats efter programperiodens utgång.

Riksdagen beslutade under våren 1995 om ett nytt program med samma huvudinriktning omfattande 400 miljoner kronor för budgetåret 1995/96 (prop. 1994/95:218, bet. 1994/95:AU15, rskr. 1994/95:398). Motsvarande resultatkrav för dessa medel är att lägst det antal arbetstillfällen som motsvaras av det belopp varje länsstyrelse disponerat dividerat med 150 000 kronor, skall ha skapats efter programperiodens utgång.

Regeringen har senare beslutat att icke ianspråktagna medel får användas för nya åtgärder efter budgetårens utgång intill den 31 december 1996 respektive den 31 december 1997. Bl.a. mot bakgrund härav är det ännu inte möjligt att göra en slutlig redovisning av dessa medel.

Riksdagen beslutade vidare sommaren 1996, med anledning av proposition 1995/96:222 Vissa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000, finansiering m.m. (bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307) att anvisa medel för Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt. I skilda beslut har regeringen av dessa medel tilldelat länsstyrelserna resurser för bl.a. verksamhet med tillfälligt småföretagsstöd under åren 1996–1998.

NUTEK och länsstyrelserna har fått i uppdrag att genomföra programmen. I detta uppdrag ingår att följa programarbetet och effekterna av de olika åtgärderna. För att genomföra utvärdering har NUTEK engagerat ett fristående organ, Nordlandsforskning i Bodö.

NUTEK konstaterar utifrån hittills genomförda utvärderingar (bl.a. Nordlandsforsknings rapporter "Sysselsättningsvekst genom småföretaksutveckling", NUTEK 1995:47 och 1997:50) att verksamheten med tillfälligt småföretagsstöd, konsultcheckar och andra företagsinriktade projekt har haft betydande effekter. Utvecklingspotentialen i olika regioner har tillvaratagits och utvecklingsbara företag in-

om växande branscher har fått stöd. Det ekonomiska tillskottet har medverkat till att tidigarelägga investeringar och att göra dem större än företagen ursprungligen planerat.

NUTEK redovisar att under perioden 1 juli 1994–30 juni 1995 beviljades totalt cirka 620 miljoner kronor i tillfälligt småföretagsstöd, konsultcheckar och projekt till företag i samtliga län. Den faktiska sysselsättningsökningen per den 30 juni 1995 uppges till cirka 5 700 arbetstillfällen. För perioden 1 juli 1995 – 31 december 1996 har enligt NUTEK:s redovisning cirka 517 miljoner kronor beviljats för motsvarande ändamål i samtliga län. Den beräknade sysselsättningsökningen i dessa företag uppgår till drygt 8 000 arbetstillfällen. Av tabellen framgår att cirka hälften av totalt beviljade medel för budgetåren 1994/95 och 1995/96 använts till småföretagsstöd, knappt en fjärdedel till konsultcheckar och drygt en fjärdedel till projekt.

BEVILJAT SMÅFÖRETAGSSTÖD, KONSULT-CHECKAR OCH PROJEKT UNDER BUDGETÅREN 1994/95 OCH 1995/96 (MKR)

BUDGETÅR	SMÅFÖRE- TAGSSTÖD	KONSULT CHECKAR	PROJEKT	TOTALT
1994/95	311,3	130,5	178,4	620,2
1995/96 (18 mån)	261,2	132,9	122,4	516,5
Summa	572,5	263,4	300,8	1 136,7

BEVILJAT TILLFÄLLIGT SMÅFÖRETAGSSTÖD KONSULTCHECKAR OCH PROJEKT M.M. UNDER BUDGETÅRET 1995/96, FÖRDELAT PÅ LÄN

LÄN	BELOPP (MKR)	BERÄKNAD SYSSLESÄTTNINGS- ÖKNING		TOTALT
		MÄN	KVINNOR	
Stockholm	45,3	378	339	717
Uppsala	14,6	220	101	321
Södermanland	20,8	183	110	293
Östergötland	29,3	546	244	790
Jönköping	18,0	160	71	231
Kronoberg	12,3	180	130	310
Kalmar	20,9	168	86	254
Gotland	9,5	44	38	82
Blekinge	15,5	73	23	181
Skåne	47,7	442	209	651
Halland	15,5	145	69	214
Göteborgs och Bohus	31,7	471	160	631
Älvsborg	26,0	327	126	453
Skaraborg	19,1	400	124	524
Värmland	17,7	153	51	204
Örebro	17,1	135	47	182
Västmanland	23,6	307	105	412
Dalarna	15,2	112	47	159
Gävleborg	16,6	259	126	385
Västernorrland	27,8	365	116	481
Jämtland	10,0	74	30	104
Västerbotten	42,9	142	59	201
Norrbotten	19,5	195	173	368
Summa	516,6	5 479	2 584	8 148

Nordlandsforskning framhåller att sysselsättningstillväxten i stödföretagen dock inte bara beror på programmet. Det finns en rad olika faktorer som påverkar företagen och som kan ha haft inverkan på huruvida de har valt att anställa ytterligare personal eller ej. En starkt exportorienterad tillväxt förklarar en del av den positiva utvecklingen i de företag som har fått stöd.

NUTEK har också under våren 1997 försökt uppskatta de faktiska sysselsättningseffekterna i stödföretagen. En uppföljning per den 31 december 1996 genom enkätundersökning har genomförts. NUTEK:s

slutsats av denna uppföljning är att cirka 12 700 arbetstillfällen tillkommit i företagen t.o.m. den 31 december 1996. Varaktigheten i sysselsättningen är dock osäker med hänsyn till bl.a. framtida rationaliseringar i företagen. Under hösten 1997 beräknas Nordlandsforskning lämna en slutrapport över utvärderingen av programmen, i vilken forskarna skall försöka renodla nettoeffekterna av programmen.

3.2.8 Stiftelsen Norrlandsfonden

Stiftelsen Norrlandsfonden har till ändamål att genom finansiering, främja främst små och medelstora företags utveckling i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt från och med mitten av år 1995 även i Gävleborgs län. Särskild uppmärksamhet skall ägnas företag i Norrbottens län och i inlandskommunerna.

Norrlandsfonden skall finansiera etablering, utveckling och expansion av näringslivet inom sitt verksamhetsområde. Fonden kan också ta initiativ till, och i begränsad omfattning finansiera, utredningar och forskning av betydelse för näringslivet inom sitt verksamhetsområde. Eventuella ändringar i stiftelsens stadgar fastställs av regeringen efter förslag av fondens styrelse.

I det följande lämnas redovisning för fondens verksamhet under år 1996. (De sifferuppgifter som anges inom parentes avser verksamhetsåret 1995).

Norrlandsfonden kan erbjuda företagen i huvudsak tre former av finansiering: lån, villkorslån (lån med villkorlig återbetalningsskyldighet) och garantier. Under 1996 beviljade fonden krediter till 75 (79) företag med totalt 154,2 (120,1) miljoner kronor. Av låntagarna var 42 företag nya kunder för fonden.

Företag kan få lån för att investera i anläggningar, att utveckla produkter samt för marknadsinsatser. Dessutom kan lån lämnas för att trygga företagets behov av rörelsekapital. Under 1996 beviljade fonden 62 (55) lån till ett totalt belopp av 122,3 (79,6) miljoner kronor.

Villkorslån lämnas bl.a. till företag som investerar i nya produkter eller nya marknader. Gemensamt för dessa lån är att investeringen är särskilt angelägen för företagets expansion och är förenad med hög risk. Syftet med ett villkorslån är att reducera en del av företagets risktagande. Under 1996 har 11 (16) företag fått villkorslån till ett belopp av totalt 14,0 (20,8) miljoner kronor.

Norrlandsfondens garantier avser normalt enskilda affärsuppgörelser. I praktiken betyder det att fonden garanterar förskott och åtaganden som kundföretag tagit på sig. Under 1996 har fonden beviljat 12 (12) sådana garantier på totalt 17,9 (19,7) miljoner kronor.

Norrlandsfondens utlåning under år 1996 beräknas leda till investeringar på cirka 600 miljoner kronor hos kundföretagen.

Norrlandsfondens kapital uppgick den 31 december 1996 till cirka 618 miljoner kronor och vinsten för verksamhetsåret 1996 var cirka 29 miljoner kronor.

Fondens huvudkontor finns i Luleå. För att bättre kunna betjäna den södra delen av verksamhetsområdet, som utvidgades 1995, etablerades under 1996 ett kontor även i Sundsvall.

3.3 Länsstyrelserna

Regeringens bedömning:

Länsstyrelsernas verksamhet med regionalpolitiska företagsstöd och projekt fungerar i stort sett väl. Företagsstöden har bidragit till nya arbetstillfällen i framförallt utsatta län/regioner och i glesbygdsområden. Kunskapen om stödets effekter och effektivitet måste emellertid öka och återrapporteringen av fördelningen av medel på åtgärder för kvinnor och män måste förbättras. Arbetet med länsstrategierna har lagt en god grund för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Skälen för regeringens bedömning

Länsstyrelserna har huvudansvar för genomförande och samordning av statens regionala utvecklingsinsatser. Länsstyrelsernas ansvar regleras i länsstyrelseinstruktionen (1990:1510) och i förordningen (1982:877) om regionalt utvecklingsarbete.

Länsstyrelsernas huvudsakliga medel för regionalpolitiska åtgärder budgetåret 1995/96 (18 månader) var anslaget C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m. varifrån länsstyrelserna har tilldelats 1 913 miljoner kronor. Medlen fick användas för lokaliseringsstöd, utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, stöd till kommersiell service, regional projektverksamhet, medfinansiering av strukturfondsprogram samt uppföljning och utvärdering.

Som framgått av avsnitt 3.2.7 har länsstyrelserna under senare år också disponerat medel för särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt.

Länsstyrelserna fick år 1994 i uppdrag att i samverkan med övriga aktörer i länet utarbeta en länsstrategi. Strategiarbetet syftar till att ta fram ett övergripande dokument och samtidigt skapa en plattform för det långsiktiga regionala utvecklingsarbetet i länet.

Resultatinformation

Länsstyrelsernas resultatredovisning i årsredovisningarna är ännu inte helt jämförbara, men genom det utvecklingsarbete som för närvarande bedrivs kommer uppgifterna att bli mer jämförbara.

Det är vidare svårt att utvärdera effekterna av företagsstöden eftersom t.ex. sysselsättningsökningen i stödföretag inte enbart är en effekt av det insatta stödet. Det finns en rad olika omgivningsfaktorer som kan ha påverkat företagen och inverkat på företagens benägenhet att anställa ytterligare personal.

De uppföljningsmått som används för närvarande är det antal nya arbetstillfällen (årsarbetskrafter) som olika stödformer antas ha bidragit till, den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle samt antalet nya arbetstillfällen åt kvinnor respektive män.

En detaljerad redovisning av stödverksamheten har lämnats tidigare. Nedan sammanfattas resultaten av de beslut länsstyrelserna fattat.

Lokaliseringstöden och utvecklingsbidragen beräknas bidra till drygt 2 300 nya arbetstillfällen i stödområde 1 och 2 samt tillfälliga stödområden under budgetåret 1995/96 varav cirka 31 % förväntas ge kvinnor sysselsättning. Därmed har inte målet med könskvoteringen uppnåtts. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle var cirka 194 000 kronor.

Landsbygdsstödet beräknas bidra till cirka 5 500 nya arbetstillfällen under budgetåret 1995/96. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle var cirka 108 000 kronor. Glesbygdsområden har prioriterats före landsbygdsområden och i genomsnitt har cirka 60 % av stödet gått till glesbygdsområden. Prioriteringarna skiljer sig dock avsevärt mellan länsstyrelserna.

Stödet till kommersiell service har bidragit till att upprätthålla en god servicenivå på landsbygden och i glesbygd. Nedläggningstakten bland dagligvarubutiker som varit föremål för statliga stödinsatser har enligt Konsumentverket varit relativt låg fram till början av 1990-talet jämfört med övriga butiker av motsvarande storlek. Under de senaste åren har dock den positiva trenden brutits genom att cirka 40 butiker per år lagts ned på orter som samhället prioriterat genom att bevilja statligt stöd.

Vad gäller medlen för särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt, som tidigare har beskrivits i avsnitt 3.2.7, har hittills gjorda utvärderingar visat på positiva effekter. Den beräknade sysselsättningsökningen under perioden 1 juli 1995 - 31 december 1996 uppgår till drygt 8 000 arbetstillfällen varav cirka 32 % förväntas ge kvinnor sysselsättning. Därmed har målet med könskvoteringen inte uppnåtts. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle beräknas till cirka 63 000 kronor.

I avsnitt 3.1.1 har en ingående beskrivning av länsstyrelsernas projektverksamhet lämnats. Som

framgår av beskrivningen ger länsstyrelserna stöd till ett brett spektrum av aktiviteter. Under budgetåret 1995/96 har verksamheten främst varit inriktad mot projekt inom områdena industri, utbildning samt forskning och utveckling.

Som en följd av det svenska EU-inträdet har Sverige tillgång till medel från EG:s strukturfonder. Under budgetåret har länsstyrelserna medverkat till att utarbeta och sedan påbörja genomförandet av ett antal strukturfondsprogram. Dessa medel innebär en betydande förstärkning av de regionalpolitiska resurserna. Länsstyrelserna är en bland många aktörer i arbetet med genomförandet av strukturfondsprojekten. Länsstyrelserna har vidare prioriterat medfinansiering av strukturfondsprojekt.

Slutsatser

NUTEK har under budgetåret vidareutvecklat sitt uppföljningssystem. Landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service inryms numera i detta redovisningssystem. Bl.a. genom utvecklingen av ett nytt administrativt system hos NUTEK skall det ges bättre möjlighet att i framtiden följa upp enskilda projekt och utvärdera projektverksamheten. Det kommer även att bli lättare att följa upp jämställdhetsmålet eftersom antalet sysselsättningsstillfällen för kvinnor respektive män kommer att särredovisas. Härigenom skall det bli enklare att följa upp och utvärdera länsstyrelsernas regionalpolitiska verksamhet vad avser stödgivning.

I stort sett alla länsstyrelser har tagit fram eller håller på att ta fram en länsstrategi. Länsstrategiarbetets processinriktade arbetssätt är mycket betydelsefullt och har genomgående bedrivits med en bred uppslutning i länen. De dominerande utvecklingsområdena är bl.a. näringslivsutveckling, infrastruktur, högre utbildning, internationalisering, miljöfrågor samt ökad samverkan mellan myndigheter, företag och högskola.

Regeringen avser att vidareutveckla resultatstyrningen av länsstyrelsernas verksamhet. För att möjliggöra säkrare utvärderingar av stödets effekter är det även nödvändigt att utveckla metoderna för detta.

3.4 Närings- och teknikutvecklingsverket

Regeringens bedömning:

Närings- och teknikutvecklingsverkets verksamhet bidrar på ett tillfredsställande sätt till nya arbetstillfällen i de mest utsatta regionerna. Verket bedriver också program och projekt inom olika regionalpolitiskt viktiga områden samt sammanför och samordnar många aktörer. Verkets arbete med EG:s strukturfonder fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Skälen för regeringens bedömning

Närings- och teknikutvecklingsverkets (NUTEK) huvudsakliga medel för den regionala utvecklingsverksamheten var, förutom medel för förvaltningskostnader, under budgetåret 1995/96 (18 mån):

- 300 miljoner kronor för lokaliserings- och utvecklingsbidrag,
- 18 miljoner kronor för regionalpolitisk projektverksamhet,
- 70 miljoner kronor för lokaliseringslån,
- 300 miljoner kronor för sysselsättningsbidrag (disponerades tillsammans med berörda länsstyrelser) samt
- 430 miljoner kronor för transportbidrag.

NUTEK:s verksamhet delas upp i tre resultatområden: Regionalpolitiskt företagsstöd, regional näringslivsutveckling och EG:s strukturfonder.

Riktlinjerna för det regionalpolitiska företagsstödet är bl.a. att stödet i stödområdena skall stödja utvecklingsbara företag som ger varaktiga arbetstillfällen och medverkar till en utveckling och differentiering av näringslivet.

Riktlinjerna för NUTEK:s arbete med regional näringslivsutveckling är bl.a. att det skall förstärka regionala och lokala aktörers möjligheter att bedriva ett strategiskt utvecklingsarbete, där aktörerna samordnas över sektorsgränser och administrativa nivåer.

Riktlinjerna för NUTEK:s arbete med EG:s strukturfonder är att verket har fondansvar för den europeiska regionala utvecklingsfonden (regionalfonden), vilket bl.a. innebär ansvar för utbetalning av medel från den fonden samt för koordinering av avrapporteringen av samtliga strukturfonder till regeringen. NUTEK skall vidare vara sekretariat åt övervakningskommittéerna för mål 2 och 6 samt vissa gemenskapsinitiativ.

Resultatinformation

NUTEK har inom resultatområdet regionalpolitiskt företagsstöd under budgetåret 1995/96 handlagt ansökningar om lokaliseringsstöd och utvecklingsbidrag, transportbidrag och sysselsättningsbidrag. NUTEK har även utbildat och hållit seminarier för stödhandläggare vid länsstyrelserna.

Beloppen för beviljade lokaliseringsstöd och utvecklingsbidrag minskade (löpande priser) under budgetåret 1995/96 (140 miljoner kronor) jämfört med budgetåret 1994/95 (256 miljoner kronor, beräknat på 12 månader). Antalet beviljade stöd uppgick till 64 (beräknat på 12 månader). Med hjälp av lokaliseringsstöd beräknas investeringar på cirka 1 100 miljoner kronor ha genomförts under budgetåret 1995/96 varvid lokaliseringsstöd och utvecklingsbidrag svarar för drygt 20 %. Sysselsättningsökningen i stödföretagen beräknas till cirka 1 250 personer. En fjärdedel av stödföretagen är nyetableringar.

Medelsåtgången för transport- och sysselsättningsbidrag under budgetåret 1995/96 ökade successivt till följd av konjunkturuppgången. Beviljat transportbidrag ökade från 250 miljoner kronor budgetåret 1994/95 till 441 miljoner kronor budgetåret 1995/96 (beräknat på 12 månader) och beviljat sysselsättningsbidrag inkl. länsstyrelserna ökade från 199 till 216 miljoner kronor. Av de sysselsättningsbidrag som beviljats under budgetåret 1995/96 avsåg cirka 30 % kvinnor. Därmed uppnåddes inte jämställdhetsmålet. Antalet beviljade transport- och sysselsättningsbidrag inkl. länsstyrelserna uppgick under budgetåret 1995/96 (beräknat på 12 månader) till 2 200 respektive 1 200 vilket är samma antal som under budgetåret 1994/95.

Transport- och sysselsättningsbidraget främjar enligt NUTEK expansion och ökad sysselsättning i företag i regionalpolitiskt prioriterade områden. NUTEK har påbörjat ett arbete med att på ett mer systematiskt sätt analysera stödets effekter. Analysen indikerar att lokaliseringsstödet har positiva effekter på sysselsättningen, men att dessa effekter tenderar att klinga av efter en femårsperiod. NUTEK kommer att fortsätta att förfina utvärderingsverktygen.

Inom resultatområdet regional näringslivsutveckling har NUTEK under budgetåret 1995/96 bl.a. arbetat med:

- Analys och metodutveckling. Verket har sammanställt ett nationellt analys- och planeringsunderlag, det s.k. STRUT-uppdraget, som skall användas till stöd för det regionala utvecklingsarbetet och nationella avvägningar. Inom uppdraget har NUTEK även redovisat de regionala utvecklingstendenserna fram till år 2015. Verket har vidare upphandlat ett nytt analys- och prognosystem (RAPS) av Statistiska Centralby-

rån (SCB) samt utvecklat ett nytt administrativt system för uppföljning av länsstyrelsernas projektverksamhet.

- Programarbete, uppföljning och metodutveckling. NUTEK har stöttat länsstyrelserna i deras arbete med länsstrategierna och har ansvarat för metodutveckling och överföring av erfarenheter.
- Internationella frågor. NUTEK har tillsammans med Boverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet utarbetat ett gemensamt svenskt planeringsunderlag för regional utveckling och fysisk planering inom EU.
- Kompetensutveckling och teknikspridning. Ett antal verksamheter inom IT- och distansövergripande områden har genomförts, varav en del med europeisk koppling.
- Kvinnors företagande. NUTEK har i egenskap av samordnare för verksamheten ”Affärsrådgivare för kvinnor” haft omfattande kontakter med affärsrådgivarna, länsrepresentanter och andra aktörer inom näringslivsområdet.
- Nationellt resurscentrum för kvinnor. NUTEK har tillsammans med bl.a. Glesbygdverket byggt upp denna verksamhet under budgetåret. I slutet av 1996 fanns det någon slags resurscentraverksamhet i form av etablerade centra eller nätverk i samtliga län. Den direkta effekten av verksamheten är enligt NUTEK att det har etablerats ett starkt nätverk mellan resurscentra på lokal, regional och central nivå.

NUTEK:s arbete med EG:s strukturfonder har främst omfattat uppgiften som sekretariat åt vissa övervakningskommittéer. NUTEK har svarat för den samordnade rapporteringen av utvecklingen i samtliga strukturfondsprogram till regeringen. Verket har även haft hand om det administrativa systemet för utbetalning av medel från den regionala fonden.

Slutsatser

NUTEK har beträffande de regionalpolitiska företagsstöden acceptabla handläggningstider. Stöden beräknas på ett tillfredsställande sätt bidra till nya arbetstillfällen i de mest utsatta regionerna.

En stor del av NUTEK:s verksamhet med regional näringslivsutveckling är inriktad mot att sprida kunskap och bygga upp kompetens hos aktörer som arbetar med regional utveckling. Det är främst dessa aktörer som kan avgöra värdet av verkets insatser på området. För de största projektområdena genomförs utvärderingar. NUTEK:s beskrivningar av hur verksamheten bedrivs och de uppnådda resultaten behöver dock kompletteras med ytterligare uppföljningar och utvärderingar innehållande kvantitativa och kvalitativa data m.m.

Enligt den fristående vetenskapliga utvärdering som genomförts av projektet ”Affärsrådgivare för kvinnor” har de uppnådda effekterna av projekten varit mycket god. Bland de viktigaste resultaten är att 15–45 nya företag per kommun startats under treårsperioden eller totalt cirka 1 000 inom de regionalpolitiska stödområdena. Projektet har haft god spridningseffekt och permanentats i ett flertal kommuner.

NUTEK:s projekt med kvinnliga affärsrådgivare och uppbyggandet av ett nationellt resurscentrum för kvinnor samt dess motsvarighet på regional och lokal nivå anser regeringen vara betydelsefullt för att ta till vara och utveckla den resurs som kvinnor utgör i det regionala utvecklingsarbetet. Regeringen avser att uppdra åt NUTEK att i samråd med Glesbygdverket driva projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor under ytterligare en period.

NUTEK bedöms i stor utsträckning ha byggt upp en fungerande administration av de uppgifter som ålagts myndigheten för administration av EG:s strukturfonder. De administrativa rutinerna, inte minst data-systemet STINS, kräver dock fortsatt uppbyggnad och förbättring.

4 Förslag till förändringar av företagsstöden

Eftersom den regionalpolitiska problembilden inte har förändrats nämnvärt föreslår regeringen ingen ändring i stödområdesindelningen.

Som tidigare beskrivits (avsnitt 3.2) fungerar de regionalpolitiska företagsstöden i huvudsak väl i enlighet med de riktlinjer som för närvarande gäller för dem. Det är trots detta motiverat att göra vissa ändringar i dessa.

En stark strävan med den nya regionala näringspolitik som regeringen håller på att genomföra är att effektivare utnyttja befintliga organ och resurser inom olika samhällssektorer genom bättre samverkan och helhetssyn.

Inom utgiftsområde 19 är bl.a. anslaget A 1. Regionalpolitiska åtgärder en viktig resurs i detta sammanhang genom att det på ett flexibelt sätt kan användas till många olika ändamål.

I det följande föreslås förändringar inom de regionalpolitiska företagsstöden som bl.a. skall medverka till att ytterligare öka denna flexibilitet och därmed effektiviteten i stödssystemet.

Särskilt betydelsefullt i detta sammanhang är förslaget att sysselsättningsbidraget skall förändras så att prövning av huruvida stöd skall lämnas skall ske från fall till fall beroende på bl.a. hur stort bidrag som bedöms nödvändigt för att åstadkomma den avsedda sysselsättningsökningen. Härigenom blir det också möjligt att anslå medel för sysselsättningsbidrag som ett nytt ändamål under anslaget A 1. Regionalpolitiska åtgärder, vilket ytterligare ökar flexibiliteten i det regionalpolitiska arbetet.

Vid de överläggningar angående nedsatta socialavgifter som pågår med EG-kommissionen har framkommit att den är kritisk till stödets nuvarande utformning. Kommissionen har bl.a. föreslagit att nedsättningen av socialavgifter bör omvandlas till indirekt transportbidrag och samordnas med denna stödform.

Lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter gäller t.o.m. år 2000. Mot bakgrund härav och de

hittills begränsade möjligheterna att utvärdera stödformen samt EG-kommissionens förslag, avser regeringen att låta utvärdera effekterna av systemet med nedsatta socialavgifter. Utvärderingen bör också belysa på vilket sätt staten bäst stimulerar näringslivets utveckling i de regionalpolitiskt mest utsatta områdena; genom nedsatta socialavgifter eller andra driftstöd, stöd i samband med investeringar och etableringar och/eller med förbättrad samhällelig infrastruktur.

Transportbidragsutredningen Konkurrensneutralt transportbidrag (SOU 1997:94) överlämnade sitt betänkande den 13 maj 1997.

I avvaktan på fortsatta överläggningar med kommissionen anser regeringen att transportbidraget skall behållas oförändrat. Regeringen tar därför inte nu ställning till transportbidragsutredningens betänkande.

För stödformen lån till privata regionala investimentbolag föreslås inte heller några förändringar.

4.1 Regionalt utvecklingsstöd

Regeringens bedömning:

Det är otillfredsställande att inte villkoret att minst 40 % av det antal arbetsplatser som tillkommer till följd av stödet skall förbehållas vardera könet uppnås. Regeringen avser därför ge NUTEK i uppdrag att finna nya vägar att uppnå detta mål.

Hänsyn till den yttre miljön skall tas vid beslut om stöd.

Skälen för regeringens bedömning

Regionalt utvecklingsstöd, dvs. regionalt utvecklingsbidrag och regionalt utvecklingslån, kan lämnas för i princip alla konkurrensutsatta verksamheter som kan påverkas i fråga om lokalisering eller omfattning. För att få stöd måste en verksamhet uppfylla bl.a. följande allmänna villkor:

- Den måste bedömas få en tillfredsställande lönsamhet och ge de anställda en varaktig sysselsättning.
- Minst 40 % av antal arbetsplatser som tillkommer till följd av stödet skall förbehållas vardera könet. Om det finns särskilda skäl kan dock undantag medges.
- De anställda måste uppbära lön och ha andra anställningsförmåner som är minst likvärdiga med vad som följer av kollektivavtal.
- Stödmottagaren måste ha auktoriserad eller godkänd revisor.
- De anställda skall tillförsäkras en tillfredsställande arbetsmiljö.

Regionalt utvecklingsstöd lämnas efter individuell prövning av varje enskilt ärende. Stöd får inte lämnas med högre belopp än vad som behövs för att investeringen skall komma till stånd.

Könskvoteringsvillkoret

För att underlätta för kvinnor i stödområdet att finna ett avlönat arbete beslutade riksdagen år 1974 att införa ett villkor om könskvotering för det existerande lokaliseringstödet. Senare har beslutats att villkoret även skall gälla för sysselsättningsbidraget. Det innebär att företag kan beviljas regionalt utvecklingsstöd eller sysselsättningsbidrag om minst 40 % av de nyanställda tillhör det underrepresenterade könet, i realiteten huvudsakligen kvinnor.

NUTEK redovisar att andelen kvinnor i företagen som beviljats regionalt utvecklingsstöd, ligger på en lägre nivå, cirka 30 %, än det fastställda målet. Under budgetåret 1995/96 uppgick andelen kvinnor av den beräknade sysselsättningsökningen till 33 %. NUTEK uppger att en av orsakerna är att en stor andel av företagen finns inom branscher som har låg attraktionskraft hos kvinnor, framför allt verkstadsindustrin.

NUTEK har i en skrivelse till regeringen föreslagit en utvidgning av stödberättigade branscher och investeringar. Verket redogör inte närmare för innebörden av detta förslag. Vidare föreslår NUTEK att det startas pilotprojekt i en eller flera kommuner i stödområdena i vilka företagen själva ges en central roll att tillsammans med andra berörda aktörer för-

söka utveckla nya vägar för att öka antalet kvinnor som anställs i företag i vissa branscher.

Regeringen bedömer att NUTEK:s förslag till utvidgning av stödberättigade verksamheter och investeringar skulle motverka andra viktiga mål med regionala utvecklingsbidrag.

Regeringen avser därför att uppdra till NUTEK att finna nya vägar att öka antalet kvinnor i traditionellt mansdominerade branscher, men också antalet män i kvinnodominerade branscher.

Hänsyn till den yttre miljön

NUTEK har föreslagit att ökad hänsyn till den yttre miljön i fortsättningen skall tas vid statlig stödgivning. Som ett led i sitt miljöarbete har myndigheten analyserat de regelverk som styr NUTEK:s uppgifter. Slutsatsen är att de regelverk som styr stödgivningen inte ställer krav på miljöhänsyn i enskilda beslut. Detta förhållande kan enligt verket uppfattas som ett hinder mot att väga in miljöaspekter i enskilda stödärenden, vilket begränsar möjligheterna att integrera miljöfrågorna i närings- och regionalpolitiken. NUTEK anser att en aktiv miljöanpassning av produkter och processer bidrar till nya möjligheter för svenskt näringsliv.

Regeringen delar NUTEK:s bedömning om att miljöaspekter bör kunna beaktas vid beslut i enskilda stödärenden. Något hinder mot att göra detta redan nu torde knappast föreligga, eftersom det inte finns någon absolut skyldighet att bevilja stöd om vissa i författning angivna villkor är uppfyllda. Det bör därför finnas möjlighet att i den samlade bedömning av projektet som görs i ett stödärende väga in även miljöaspekter. Det finns skäl att överväga om detta skall föranleda ändrade författningsbestämmelser. Frågan bereds nu vidare inom regeringskansliet.

Det bör i detta sammanhang betonas att det grundläggande syftet med de regionalpolitiska företagsstöden såsom regionalt utvecklingsbidrag, är att skapa livskraftiga regioner genom att stimulera förnyelse och tillväxt i näringslivet i särskilt utsatta regioner. Endast miljöaspekterna liksom andra särskilda aspekter kan därför inte få någon självständig avgörande betydelse i stödhanteringen och det kan inte bli fråga om att i stödärenden utreda miljöaspekter i vidare mån än det är rimligt med hänsyn till ärendets beskaffenhet.

4.2 Landsbygdsstöd

Regeringens förslag:

Regionalt utvecklingslån skall namnändras till landsbygdslån.

Den sammanlagda finansieringen med landsbygdsstöd (landsbygdsbidrag och landsbygdslån) skall i fortsättningen uppgå till högst 70 % av stödunderlaget.

Landsbygdsstöd skall fortsättningsvis lämnas endast till små och medelstora företag, med undantag av när stora företag medverkar i ett samverkansprojekt tillsammans med små eller medelstora företag.

Regeringens bedömning:

Hänsyn till den yttre miljön skall tas vid beslut om stöd.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Riksdagen beslutade våren 1994 om en ny stödform, landsbygdsstöd, för de mindre företagen i såväl de regionalpolitiska stödområdena som i glesbygds- och landsbygdsområden (prop. 1993/1994:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). Riksdagen har senare beslutat om vissa ändringar av stödet (prop. 1995/96:201, bet. 1995/96:AU16, rskr. 1995/96:303 samt i prop. 1996/97: 1, bet. 1996/97:AU2, rskr. 1996/97:106).

Landsbygdsbidrag kan lämnas med högst 800 000 kronor under en treårsperiod till investeringar i såväl byggnader och maskiner m.m. som till s.k. immateriella investeringar. Bidraget kan lämnas till alla privata företag som bedriver verksamhet på marknadsmissiga villkor. EG:s statsstödsregler, till vilka landsbygdsbidraget i princip är anpassat, medger dock inte att stöd lämnas till företag som bedriver verksamhet inom stålindustri som omfattas av Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen, till transportsektorn i form av transporter på järnväg, landsväg eller inre vattenvägar, till varvsindustrin, eller till utgifter för investeringar inom jordbruks- och fiskenäringen.

Landsbygdsstöd får lämnas till privatägda företag som bedriver verksamhet på marknadsmissiga villkor och till samverkansorgan för att genomföra ett samverkansprojekt.

Stöd kan lämnas till företag inom landsbygds- och glesbygdsområden, inom de regionalpolitiska stödområdena, stödområde 1, stödområde 2 och tillfälligt stödområde, samt inom vissa tätorter som omfattas av EG:s strukturfondsprogram under förutsättning att stödet ingår som delfinansiering av en åtgärd i ett sådant program.

Landsbygdsstöd kan lämnas i form av landsbygdsbidrag, regionalt utvecklingslån eller bidrag till anställda i hemarbete. Landsbygdsbidragets storlek varierar inom de olika stödområdena. Inom glesbygdsområdet kan landsbygdsbidrag lämnas med högst 50 % av utgifterna för en stödberättigad investering och inom sådant område i stödområde 1 som inte är glesbygdsområde med högst 35 % av utgifterna. I övriga områden, stödområde 2, tillfälliga stödområden och landsbygdsområden kan stöd lämnas med högst 20 % av utgifterna.

Landsbygdsbidrag kan även lämnas med 50 % när bidraget lämnas för investeringar i åtgärder som skall genomföras i form av ett samverkansprojekt, som omfattar minst tre företag, är begränsat i tiden och för de deltagande företagen skapar ett mervärde som annars inte skulle uppstå. I strukturfondsprogrammen lyfts samverkansprojektet fram på många sätt. Projekten kan exempelvis avse utveckling av underleverantörsrelationer, av nya marknadssegment eller av nätverk mellan företag, stora som små.

Landsbygdsbidrag till små och medelstora företag kan vidare lämnas med högst 40 % av utgifterna i områden inom stödområde 1 som inte är gleshetsområde. Landsbygdsbidrag kan lämnas samtidigt med regionalt utvecklingslån. Det sammanlagda stödet får idag inte överstiga ett belopp som motsvarar 80 % av det godkända utgifterna för investeringen och behovet av rörelsekapital.

Regionalt utvecklingslån inom landsbygdsstödet namnändras till landsbygdslån

Bland annat för att tydliggöra att regionalt utvecklingslån inom landsbygdsstödet i fortsättningen endast skall användas för mindre investeringar i små och medelstora företag, föreslår regeringen att regionalt utvecklingslån skall namnändras till landsbygdslån.

Sänkt stöd

Det nuvarande systemet möjliggör att landsbygdsbidrag tillsammans med regionalt utvecklingslån uppgår till högst 80 % av stödunderlaget. För att få en bättre överensstämmelse mellan de nationella stödsystemen och för att säkerställa att andelen privat kapital i samband med en investering inte är alltför litet, föreslår regeringen att landsbygdsbidrag och landsbygdslån tillsammans högst skall kunna lämnas med 70 % av stödunderlaget.

Landsbygdsstöd till små och medelstora företag

Landsbygdsstödet ersatte år 1994 det tidigare glesbygdsstödet och är således i första hand avsett som ett stöd till mindre företag i de regionalpolitiska stödområdena. Det är anpassat till mindre investeringar. För att främja detta syfte anser regeringen därför att landsbygdsstödet med dess olika finansieringsinstrument i princip skall användas endast för finansiering av projekt i små och medelstora företag.

Den definition som föreslås användas för denna gränsdragning är EG-kommissionens rekommendation om definition av små och medelstora företag.

Landsbygdsstöd skall dock undantagsvis även i fortsättningen kunna lämnas till större företag när dessa medverkar i ett samverkansprojekt, tillsammans med små eller medelstora företag.

För finansiering av investeringar i större företag finns i fortsättningen dels regionalt utvecklingsstöd som länsstyrelserna och NUTEK i huvudsak administrerar dels den finansieringsverksamhet som Stiftelsen Norrlandsfonden bedriver.

Hänsyn till den yttre miljön

I avsnitt 4.1 har närmare redogjorts för behovet av att hänsyn skall tas till den yttre miljön i enskilda stödärenden i fråga om regionalt utvecklingsstöd. Samma behov föreligger enligt regeringens mening även för landsbygdsstöd.

Det finns skäl att överväga om detta skall föranleda ändrade författningsbestämmelser. Frågan bereds nu vidare inom regeringkansliet.

4.3 Sysselsättningsbidrag

Regeringens förslag:

Som villkor för sysselsättningsbidraget skall fortsättningsvis även gälla att bidraget bedöms vara avgörande för att sysselsättningsökning skall komma till stånd. Bidragets storlek skall prövas i varje enskilt fall.

Regeringens bedömning:

Regeringen avser att ge NUTEK i uppdrag att finna nya vägar att uppnå könskvoteringsvillkoret.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Syftet med den nuvarande stödformen sysselsättningsbidrag är att främja ökad sysselsättning i stödområde 1 och 2 genom att täcka en del av de ökade kostnader som uppkommer i samband med nyanställningar. Bidraget lämnas för närvarande, utan särskild behovsprövning, till företag som varaktigt ökar sin sysselsättning. Det sammanlagda bidraget är 200 000 kronor per årsarbetskraft i stödområde 1 och 120 000 kronor i stödområde 2. Bidraget betalas ut i fallande skala under en period på fem år (se även avsnitt 3.2.4).

EG-kommissionen har föreslagit lämpliga åtgärder för sysselsättningsbidraget, i form av krav på utbildning i samband med nyanställning, tills vidareanställning för nyrekryterade samt att rekrytering i första hand skall ske av arbetslösa. Dessa förändringar har arbetats in i förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 15 juni 1997. EG-kommissionen godkände därefter sysselsättningsbidraget den 18 juni 1997.

För att förstärka sysselsättningsbidragets möjligheter att med större effektivitet främja utvecklingen och omvandlingen av näringslivet föreslår regeringen att det i varje enskilt ärende fortsättningsvis skall prövas om stödet är nödvändigt för att åstadkomma den avsedda sysselsättningsökningen. Nuvarande bidragsbelopp skall betraktas som maximivär och prövas i varje enskilt ärende. Samtidigt föreslås att medel för sysselsättningsbidrag fortsättningsvis anvisas under anslaget A 1. Regionalpolitiska åtgärder som ett nytt ändamål.

Den föreslagna ändringen beräknas på sikt innebära en besparing på 90 miljoner kronor per år.

Även fortsättningsvis kommer de flesta beslut om sysselsättningsbidrag att fattas av länsstyrelserna, men både regeringen och NUTEK skall i vissa fall kunna fatta sådana beslut.

Det bör vara en uppgift för regeringen att närmare utforma de nya bestämmelser som kan erfordras med anledning av detta förslag.

För sysselsättningsbidrag gäller liksom för regionalt utvecklingsstöd villkoret att minst 40 % av det antal arbetstillfällen som tillkommer till följd av stödet skall förbehållas vardera könet. Eftersom villkoret inte uppnås har regeringen tidigare (avsnitt 4.1) förklarat att den bl.a. avser att ge NUTEK i uppdrag att finna nya vägar att uppnå detta mål. Vad som i nämnda avsnitt sägs om könskvoteringsvillkoret gäller i tillämpliga delar även för sysselsättningsbidraget. Som framgår av resultatredovisningen i avsnitt 3.2.4 uppfyller inte heller sysselsättningsbidraget könskvoteringsvillkoret.

4.4 Småföretagsstöd

Regeringens förslag:

Tillfälligt småföretagsstöd skall inte längre vara en temporär åtgärd utan ingå bland de företagsinriktade åtgärder som länsstyrelserna kan vidta. Stödformen skall därför i fortsättningen benämnas småföretagsstöd.

Skälen för regeringens förslag

Riksdagen beslutade våren 1994 att som en temporär åtgärd bl.a. införa ett tillfälligt småföretagsstöd.

För att främja sysselsättningskapande investeringar och inomregional balans kan således för närvarande tillfälligt småföretagsstöd lämnas av respektive länsstyrelse i hela landet till företag, som inte verkar inom syntetfiberindustrin eller stålindustrin och som har högst 50 anställda. Vidare finns också begränsningar vad gäller bl.a. årsomsättningens och balansomslutningens storlek. Bidrag kan lämnas med högst 15 % av stödberättigade utgifter. Reglerna i övrigt är i stor utsträckning desamma som för regionalt utvecklingsbidrag. De närmare villkoren återfinns i förordningen (1994:773) om tillfälligt småföretagsstöd.

Som tidigare berörts i avsnitt 3.2.7 har under budgetåren 1994/95 och 1995/96 800 respektive 400 miljoner kronor av medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder överförts till länsstyrelserna för verksamhet med tillfälligt småföretagsstöd. I skilda beslut under åren 1996 och 1997 har regeringen tilldelat länsstyrelserna ytterligare medel för verksamhet med småföretagsstöd under åren 1996, 1997 och 1998.

Eftersom stödformen enligt gjorda utvärderingar visat sig ha positiva effekter föreslår regeringen nu att den inte längre skall vara temporär utan ingå bland de företagsinriktade åtgärder som länsstyrelserna kan vidta. Regeringen föreslår därför senare (avsnitt 5) att småföretagsstöd införs som ett nytt ändamål inom anslaget A 1. Regionalpolitiska åtgärder.

Regeringen föreslår som en följd härav att stödformen i fortsättningen skall benämnas småföretagsstöd.

Några förändringar av själva stödformen föreslås inte.

4.5 Stöd till kommersiell service

Regeringens förslag:

Avskrivningslånet skall namnändras till investeringsbidrag.

Investeringsbidrag skall fortsättningsvis kunna lämnas med högst 85 % av utgifterna för vissa investeringar i dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar som har ett väl utbyggt utbud av grundläggande servicefunktioner.

Servicebidrag skall fortsättningsvis kunna lämnas med högst 200 000 kronor till nämnda verksamheter.

Investeringsbidrag skall fortsättningsvis kunna lämnas med högst 50 % av utgifterna för vissa utbildningsåtgärder för butiksägare och anställda.

Investeringslån skall upphöra. Regionalt utvecklingslån skall namnändras till landsbygdsån.

Hemsändningsbidraget skall förbättras bl.a. genom att det fortsättningsvis skall kunna lämnas med högst 30 kronor per hushåll och inköpstillsfälle förutsatt att respektive kommun bidrar med ett minst lika stort belopp. I särskilda fall skall bidraget kunna uppgå till högst 45 kronor.

Underlagsrapporter

Glesbygdsverkets och Konsumentverkets rapport: Service i gles- och landsbygd och den remissammansättning som Glesbygdsverket sammanställt, samt inkommen skrivelse från Konsumentverket.

Rapporten innehåller bl.a. förslag på förändringar av stöd till kommersiell service. Bl.a. föreslås att avskrivningslån bör kunna lämnas med 85 % av de godkända utgifterna för investering, till företag som har ett väl utbyggt utbud av grundläggande servicefunktioner eller som gör en investering som innebär en komplettering av verksamheten med sådana servicefunktioner, som avser samlökalisering med annat detaljhandels- eller tjänsteföretag vars huvudsakliga verksamhet riktar sig till konsumenter, eller som avser dagligvarublockens åtgärdsprogram för rationalisering av landsbygdsbutiker.

Servicebidrag bör kunna lämnas med upp till 200 000 kronor till företag som har ett väl utbyggt utbud av grundläggande servicefunktioner.

Vidare föreslår Glesbygdsverket och Konsumentverket att avskrivningslån bör kunna lämnas med högst 85 % av de godkända utgifterna för investeringen, till investeringar i produktutveckling, utbildning, eller andra liknade ändamål.

Även hemsändningsbidraget föreslås förbättras. Hemsändningsbidraget bör kunna lämnas med ett schablonbelopp på 30 kronor per utfört hemsändningsuppdrag förutsatt att kommunerna bidrar med

minst lika stort belopp. För stöd därutöver lämnas statligt stöd med högst 50 %. Det statliga hemsändningsbidraget kan dock högst uppgå till 45 kronor per hushåll och hemsändningstillfälle. Bidraget skall även kunna lämnas för kommunens kostnader för att anordna särskilda inköpsturer för de hushåll som har störst avstånd eller saknar möjligheter att på annat sätt själva ta sig till butiken. I detta fall bör bidraget uppgå till 50 % av kommunens nettokostnader, dock högst 45 kronor per inköpstillfälle. Hemsändningsbidraget bör även kunna lämnas för faktiska bilkostnader, när hemdistribution anordnas av lokala utvecklingsgrupper, byalag och liknande. I dessa fall kan kommunen ge handlaren bidrag till kostnader för ordermottagning och ihopplockning av varor.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är överlag positiva till utredningens förslag om förbättringar av stödet till kommersiell service. Flertalet länsstyrelser tillstyrker förslaget om att s.k. mjuka investeringar skall bli stödberättigade, men ifrågasätter om inte stödnivån föreslås bli för hög. Bland annat länsstyrelserna i Värmlands och Västernorrlands län är positiva till förslaget i sin helhet vad avser ett förhöjt stöd för att vidga serviceutbudet. NUTEK ställer sig tveksam till förhöjt stöd och anser bl.a. att bidragsnivåer inte bör överstiga 50 %. Högre statligt stöd bör, enligt NUTEK, kompletteras med vanliga lån. NUTEK anser vidare att det är av vikt att avgränsa kostnaderna för produktutveckling ifrån driftkostnader.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att ett förbättrat hemsändningsbidrag inte bör begränsas av kommungränser och Vetlanda kommun delar utredningens uppfattning att hemsändningsbidraget bör höjas.

Skälen för regeringens förslag

För stöd till kommersiell service i glesbygd är tillgången på service avgörande för vilka orter och därmed butiker som kan komma i fråga för stöd. Bedömningskriterierna för stöd till kommersiell service skiljer sig från landsbygdsstöd till företag. Bland annat beaktas avstånd till närmaste butik för avgränsning av vad som bör beaktas som serviceglesa områden. Någon ändring av bedömningsgrunderna för att bestämma områden eller orter där stöd till kommersiell service kan lämnas föreslås inte.

Stöd till kommersiell service kan lämnas till kommuner, näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror och drivmedel, näringsidkare med fasta försäljningsställen för fackhandelsvaror samt näringsidkare som säljer dagligvaror via varubuss.

Stöd till kommersiell service kan i dagsläget lämnas som hemsändningsbidrag, avskrivningslån, investeringslån, regionalt utvecklingslån och servicebidrag. Avskrivningslånet inom landsbygdsstödet har numera namnändrats till landsbygdsbidrag.

Stöd till kommersiell service kan lämnas som avskrivningslån och investeringslån för anskaffning eller ny-, till- eller ombyggnad eller större reparation av lokaler som behövs för verksamheten och för inredning eller annan utrustning av sådana lokaler, och till anskaffning eller ombyggnad eller större reparation av en varubuss, samt för inredning och annan utrustning av sådana fordon. Avskrivningslånet kan lämnas med högst 50 % av de utgifter som godkänts av investeringen. I de fall som en investering genomförs för att uppfylla krav som har ålagts verksamheten genom föreskrifter i lag eller förordning får avskrivningslån lämnas med ett belopp som motsvarar högst 85 % av de godkända utgifterna för investeringen.

Servicebidrag får lämnas endast om det finns särskilda skäl och med högst 150 000 kronor per år. Bidraget kan lämnas för att fördröja eller förhindra nedläggning av butiker som är särskilt viktiga för konsumenternas varuförsörjning. Detta bidrag används ibland som ett stöd i avvaktan på att långsiktigt verkande överlevnadsinsatser för butiken provas. För vissa avlägset belägna butiker, där sådana åtgärder vidtagits, kan servicebidraget vara enda sättet att bevara dagligvaruförsörjningen.

Hushåll med långa avstånd till närmaste butik eller som saknar möjligheter att själva besöka butiken får idag ofta sina varor hemskickade via subventionerad hemsändning eller genom hemtjänstens försorg. Behovet av sådan service beräknas öka i takt med att dagligvarubutiker i glesbygd läggs ned.

Kommunens bidrag till handlare som distribuerar varor hem till hushållen lämnas med mycket varierande belopp och med ersättningsregler som varierar mellan kommunerna. Undersökningar pekar på att ersättningen i genomsnitt är cirka 30 kronor per hemsändning. Den faktiska kostnaden har uppskattats till cirka 90 kronor per hemsändning. Idag får bidrag lämnas med belopp som motsvarar högst 35 % eller, om det finns synnerliga skäl, högst 50 % av kommunens nettoutgift för hemsändningen. Bidrag kan lämnas endast om nettoutgiften uppgår till minst ett halvt basbelopp.

Ett alternativ som förordas av många hushåll, och som en undersökning genomförd av Konsumentverket bekräftar, är att hushållen skulle föredra en distributionsform som innebär att kommunen organiserar inköpsturer för de hushåll som inte har möjlighet att ta sig till en butik.

Avskrivningslånet inom stöd till kommersiell service namnändras till investeringsbidrag

Avskrivningslånet inom stöd till kommersiell service föreslås namnändras till investeringsbidrag. Motsvarande förändring har genomförts inom landsbygdsstödet, vilket innebar att det tidigare avskrivningslånet numera omvandlats till ett landsbygdsbidrag. Detta innebär en förenkling i stödsystemet och stödhanteringen underlättas på regional nivå.

Ett bredare serviceutbud m.m.

Det krävs särskilda åtgärder för att begränsa utslagningen av dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar som är strategiska för konsumenters serviceförsörjning. Inriktningen bör bl.a. vara att stimulera dessa till att vidga serviceutbudet. Länsstyrelserna bör också aktivt stimulera och komplettera handelsnäs pågående utvecklingsprogram för lanthandeln så att det kan få ett större genomslag. Regeringen delar Konsumentverkets och Glesbygdsvetkets uppfattning att reglerna för stöd till kommersiell service bör ändras så att det blir möjligt att premiera de företag som vidgar det grundläggande utbudet av service. Motivet är att det är ett samhällsintresse att hushållen har tillgång till grundläggande service som post, bank, apotek m.m. och att kostnaderna skulle kunna hållas låga genom att tjänsterna ombesörjs av dagligvarubutiker eller drivmedelsanläggningar.

Regeringen föreslår därför att investeringsbidrag fortsättningsvis skall kunna lämnas med högst 85 % av godkända utgifter för investeringar i sådana verksamheter som har ett väl utbyggt utbud av grundläggande servicefunktioner eller som gör en investering som innebär en komplettering av verksamheten med grundläggande servicefunktioner. Bidrag med detta belopp föreslås också kunna lämnas till företag som avser samlokalisering med annat detaljhandels- eller tjänsteföretag vars huvudsakliga verksamhet riktar sig till konsumenter, eller som avser dagligvarublockens åtgärdsprogram för rationalisering av landsbygdsbutiker.

Även servicebidraget föreslås höjas till 200 000 kronor för nämnda verksamheter med ett brett utbud av servicefunktioner.

Utbildningsåtgärder

Det finns särskilda behov att höja kompetensnivån hos butiksägare och anställda inom dagligvaruhandeln i glesbygd. Ett område bland flera som ställer allt högre krav på kompetens är system baserade på informationsteknik. Regeringen föreslår även att investeringsbidraget skall kunna lämnas med högst 50 % av utgiften för kompetenshöjande utbildningsinsatser för butiksägare och anställda inom utbildningsområden som är kopplade till dagligvaruhandeln.

Investeringslånet upphör m.m.

Konsumentverket har bedömt att det inte finns några bärande skäl för att bibehålla stödformen investeringslån eftersom de regionala utvecklingslånen fyller samma funktion. Konsumentverket föreslår därmed att stödformen investeringslån upphör.

Regeringen anser att detta förslag förenklar i stödsystemet och föreslår att investeringslånet skall upphöra. Det bör vara en uppgift för regeringen att besluta om de förändringar som erfordras för att regionala utvecklingslån skall kunna ersätta investeringslånet. Regeringen föreslår även att regionala utvecklingslån, liksom inom landsbygdsstödet, namnändras till landsbygdslån (avsnitt 4.2).

Hemsändningsbidraget förbättras

För att förbättra för de hushåll som bor avlägset och för att anpassa stödformen till dagens behov, föreslår regeringen, att hemsändningsbidraget i fortsättningen skall kunna lämnas med ett schablonbelopp på högst 30 kronor per utfört hemsändningsuppdrag förutsatt att respektive kommun bidrar med minst lika stort belopp. För stöd därutöver kan lämnas 50 %. Det statliga hemsändningsbidraget kan dock högst uppgå till 45 kronor per hushåll och hemsändningstillfälle. Hemsändningsbidraget bör även kunna lämnas för kommunens kostnader för att anordna särskilda inköpsturer för de hushåll som har störst avstånd eller saknar möjligheter att på annat sätt ta sig till butiken. I detta fall skall bidraget uppgå till högst 50 % av kommunens nettokostnader, dock högst 45 kronor per hushåll och inköpstillefälle.

5 Anslagsfrågor

A 1. Regionalpolitiska åtgärder

1995/96	Utgift ¹	1 976 163 ²	Reserva- tioner	3 005 99 ^{3 5}
Därav 1996	Utgift	1 232 456		
1997	Anslag	1 453 517 ⁴	Utgifts- prognos	2 400 000 ⁶
1998	Förslag	1 597 517		
1999	Beräknat	1 623 517		
2000	Beräknat	1 623 517		

1. Anslagen C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m.

2. Beloppen anges i tusental kronor

3. De belopp som inte var uppbundna genom beslut uppgick till 395 000 tkr. Härav har senare 200 000 tkr bortförts som besparing.

4. Anslaget har i tilläggsbudget minskats med 122 500 tkr.

5. Efter besparingar på 39 tkr.

6. Inkl. äldreanslagen C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m.

Från och med budgetåret 1997 har anslagen C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m. slagits samman till A 1. Regionalpolitiska åtgärder. Anslaget disponeras av länsstyrelserna, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och regeringen. De ändamål till vilka medel från anslaget kan användas framgår i det följande under rubriken Regeringens överväganden.

Från anslaget C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. har NUTEK och regeringen under budgetåret 1995/96 beslutat om lokaliseringsbidrag för 182 miljoner kronor samt om utvecklingsbidrag med 29 miljoner kronor. För vissa garantiåtaganden gentemot banker har utbetalats 5 miljoner kronor. För administration av det regionalpolitiska stödet m.m. har 16 miljoner kronor utbetalats till Svenska Handelsbanken i Östersund. För uppföljning, utvärdering och informationsinsatser har NUTEK använt 4,3 miljoner kronor. Inget nytt lån till privata regionala investmentbolag har beviljats eller utbetalats under budgetåret 1995/96. Utestående sådana lån uppgick till 52 miljoner kronor per den 31 december 1996.

Länsstyrelserna fattade under budgetåret 1995/96 beslut om stöd med medel från anslaget C 2. Regio-

nala utvecklingsinsatser m.m. om sammanlagt cirka 2 060 miljoner kronor med följande fördelning mellan huvudändamålen (fördelningen för budgetåret 1994/95 inom parentes):

- lokaliserings- och utvecklingsbidrag 462 miljoner kronor (431 miljoner kronor)
- landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service 673 miljoner kronor (483 miljoner kronor)
- regionalpolitisk projektverksamhet 365 miljoner kronor (503 miljoner kronor)
- medfinansiering av strukturfondsprogram 564 miljoner kronor (ej aktuellt under budgetåret)

Härutöver användes cirka 16 miljoner kronor för uppföljning och utvärdering.

De sammanlagda utgående reservationerna uppgick vid budgetårets 1995/96 slut till cirka 3 000 miljoner kronor. Härav beräknas cirka 2 000 miljoner kronor betalas ut under innevarande budgetår.

De medel på anslagen som inte var ianspråktagna genom beslut uppgick vid budgetåret 1995/96 års utgång till 395 miljoner kronor, varav 356 miljoner kronor på anslaget C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och 39 miljoner kronor på anslaget C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m. Regeringen beslutade i april 1997 att i form av besparing föra bort 200 miljoner kronor från anslaget.

Anledningen till att utgiftsprognosen för innevarande budgetår endast uppgår till 500 miljoner kronor är att medel till dessa ändamål under 1997 i första hand beräknas disponeras från de äldre anslagen C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m.

En besparing på 90 miljoner kronor har gjorts på anslaget för att finansiera av regeringen föreslagna

utgiftsökningar (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284).

Ytterligare information om utfallet för de viktigaste ändamålen har lämnats i avsnitt 3.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att medel från detta anslag fortsättningsvis anvisas till följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- lån till privata regionala investmentbolag,
- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- regional och central projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- vissa utgifter för beslutsgrupper knutna till strukturfondsprogram m.m.,
- uppföljning och utvärdering samt
- viss central utvecklingsverksamhet m.m.

Två nya ändamål föreslås sålunda finansieras med medel från anslaget jämfört med innevarande budgetår. Det är dels sysselsättningsbidrag, som nu finansieras med medel från anslaget A 5. Sysselsättningsbidrag, dels småföretagsstöd. Medel för tillfälligt småföretagsstöd har tidigare anvisats dels under budgetåren 1994/95 och 1995/96 under tionde huvudtitelns reservationsanslag A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder: anslagsposten särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt, dels under reservationsanslaget för budgetåret 1995/96 A 16. Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt.

Utgiften för sysselsättningsbidrag var under budgetåret 1995/96 324 miljoner kronor, varav 256 miljoner kronor under år 1996. För budgetåret 1997 har anvisats sammanlagt 235 miljoner kronor, varav 35 i tilläggsbudget. För budgetåret 1997 prognosticeras utgiften till 235 miljoner kronor. NUTEK har för budgetåret 1998 föreslagit ett anslag på 200 miljoner kronor.

En närmare redogörelse för verksamheten med tillfälligt småföretagsstöd har lämnats i avsnitt 3.2.7.

Det viktigaste motivet för att inlemma de två nya ändamålen är att härigenom uppnå en större flexibilitet i de regionalpolitiska åtgärderna.

Åtgärderna kan bl.a. rikta sig till privata, kooperativa och statliga företag samt i vissa fall affärsverk,

uppdragsmyndigheter, ideella organisationer och kommuner.

Riksdagen beslutade våren 1997 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) att medel från anslaget skall kunna användas även för vissa utgifter för beslutsgrupper knutna till strukturfondsprogram. Avsikten med regeringens förslag var emellertid att medel även skall få användas för administrationskostnader till följd av vissa länsstyrelsernas uppdrag som fondansvarig myndighet för Interreg II A-program.

Regeringen har därför beslutat att medel från anslaget av berörda länsstyrelser skall kunna användas för administrationskostnader som hänförs till uppdraget som fondansvarig myndighet för Interreg II A-program. Eftersom riksdagens ställningstagande på denna punkt inte varit tydligt vill regeringen härmed anmäla det något utökade användningsområdet för anslaget i fråga.

Från och med budgetåret 1998 kommer i vissa län en del av de uppgifter till vilka medel anslås under detta anslag att övertas av regionala självstyrelseorgan.

Huvuddelen av anslaget beräknas komma att användas av länsstyrelserna, eller i vissa fall självstyrelseorganen, för dels olika företagsstöd, dels medfinansiering av strukturfondsprogram. Intensifieringen av arbetet med EG:s strukturfonder innebär att svensk medfinansiering av dessa projekt kan väntas ta i anspråk en allt större del av anslaget.

Med anledning av riksdagens beslut om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77) skall fr.o.m. budgetåret 1998 självstyrelseorganen i Kalmar, Gotlands och Skåne län bl.a. överta ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som berörda länsstyrelser disponerar i nuvarande system.

Självstyrelseorganen i berörda län avses få disponera medlen med samma typ av riktlinjer som gäller för länsstyrelserna.

Huvuddelen av de medel regeringen fördelar till respektive län skall enligt riksdagens beslut i tillämpliga delar tillföras självstyrelseorganet för följande av de ändamål som angivits ovan:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- regional projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- vissa utgifter för beslutsgrupper knutna till strukturfondsprogram samt
- uppföljning och utvärdering.

För ändamålet regional projektverksamhet bör gälla att även länsstyrelserna i berörda län tilldelas vissa medel för att kunna bedriva projekt för t.ex. statlig samordning för ekonomisk tillväxt – regional näringspolitik – samt för servicelösningar i glesbygd och vissa jämställdhetsprojekt.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör gälla att självstyrelseorganen disponerar vissa medel för uppföljning av enskilda projekt medan berörda länsstyrelser tilldelas medel för att fullgöra en statlig uppföljning av genomförda åtgärder.

Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget.

En viss del av anslaget avses liksom för närvarande att disponeras av NUTEK och regeringen för central utvecklingsverksamhet m.m.

Anslagsbehovet beräknas för budgetåret 1998 till 1 597 miljoner kronor.

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länen och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelningen av medel mellan länen bör som hittills de regionala problemens svårighetsgrad utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom strukturfondsprogrammen samt beräknat behov av medel för det nya ändamålet sysselsättningsbidrag.

Outnyttjade medel på de nuvarande reservationsanslagen C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m. får regeringen använda längst t.o.m. budgetåret 1999. De åtaganden som staten gjort gentemot stödmottagare sträcker sig i många fall över ett flertal år. Så länge ändamålen för detta ramanslag är detsamma som för de äldre reservationsanslagen kan även medel från ramanslaget användas till nämnda åtaganden.

A 2. Regionalpolitisk låneverksamhet

1995/96	Utgift	- 60 261 ¹	Reservat	0 ²
Därav 1996	Utgift	- 34 062		
1997	Anslag	390 000	Utgifts- prognos	200 000 ³
1998	Förslag	390 000		
1999	Beräknat	390 000		
2000	Beräknat	390 000		

1. Beloppen anges i tusental kronor.

2. Efter besparingar på 655 671 tkr med anledning av övergång till brutto redovisning av låneverksamheten.

3. Eftersom anslaget utgör beslutsram för 22 beslutinstanser beräknas inte hela beloppet komma att utnyttjas.

Över anslaget anvisas för närvarande medel för regionala utvecklingslån som beviljas av länsstyrelserna, NUTEK eller regeringen. Räntor, avbetalningar

och andra återbetalningar på lånen tillförs numera andra inkomsttitlar. Under budgetåret 1995/96 tillfördes de detta anslag.

Under sistnämnda budgetår utbetalades 105,1 miljoner kronor i lokaliseringlån. I räntor och amorteringar inbetalades 50,5 respektive 115,1 miljoner kronor. Under detta budgetår var således återbetalningarna större än utgifterna. Utestående belopp vid låntagares konkurs var 28,0 miljoner kronor och eftergivet belopp i samband med företagsrekonstruktioner uppgick till 5,0 miljoner kronor. Utestående fordringar på lokaliseringlån uppgick den 31 december 1996 till 625 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

I avsnitten 3.2.1, 4.1 och 4.2 redogörs närmare för utfall, uppföljning m.m. samt föreslagna förändringar beträffande de regionala utvecklingslånen.

Förslagen innebär bl.a. att regionala utvecklingslån enligt förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service i fortsättningen skall benämnas landsbygdslån.

Medel under anslaget föreslås därför fortsättningsvis anvisas dels för regionala utvecklingslån, dels för landsbygdslån.

A 3. Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken

1995/96	Utgift	18 480 ¹²		
Därav 1996	Utgift	16 191		
1997	Anslag	13 000	Utgifts- prognos	13 000
1998	Förslag	12 000		
1999	Beräknat	11 000		
2000	Beräknat	10 000		

1. Beloppen anges i tusental kronor

2. Förslagsanslag

Anslaget disponeras av Glesbygdsverket för infrianden av kreditgarantier för lån som lämnats av länsstyrelserna före den 1 januari 1997. Därefter har samtliga system med kreditgarantier inom regionalpolitiken upphört.

Från anslaget betalas utgifter för att infria statliga garantier enligt förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service.

Från anslaget betalas också utgifter för att infria statliga garantier enligt förordningen (1990:643) om glesbygdssstöd (upphävd 1994:577).

Vidare betalas från anslaget utgifter för att infria garantier enligt förordningen (1985:619) om glesbygdssöd (upphävd 1990:643), enligt förordningen (1979:638) om statligt stöd till glesbygd (upphävd 1985:619), enligt förordningen (1973:608) om statligt stöd till kommersiell service i glesbygd (upphävd 1980:877) samt enligt förordningen (1976:208) om statligt stöd till skärgårdsföretag och förordningen (1978:465) om särskilt stöd till lantbruksföretag i vissa glesbygder (upphävd 1979:638).

Under de senaste budgetåren har utgifterna på anslaget utvecklats enligt följande sammanställning:

BUDGETÅR	UTGIFT MILJONER KRONOR
1991/92	15,6
1992/93	15,3
1993/94	12,8
1994/95	10,0
1995/96 (18 mån)	18,4
1995/96 (12 mån)	12,1

Den 31 mars 1997 uppgick det sammanlagda garanterade lånebeloppet till 63,1 miljoner kronor.

A 4. Ersättning för nedsättning av socialavgifter

1995/96	Utgift	716 795 ¹²		
Därav 1996	Utgift	424 414		
1997	Anslag	420 000	Utgifts- prognos	406 000
1998	Förslag	415 000		
1999	Beräknat	410 000		
2000	Beräknat	430 000		

1. Beloppen anges i tusental konor
2. Förslagsanslag

Från anslaget, som disponeras av Riksförsäkringsverket (RFV), täcks fr.o.m. den 1 januari 1991 bortfall av avgiftsinkomster till följd av tillämpningen av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Enligt denna lag skall den procentsats, efter vilken arbetsgivaravgifter och egenavgifter sammanlagt beräknas, sättas ned t.o.m. utgiftsåret 2000 för verksamheter inom vissa näringsgrenar som bedrivs i stödområde 1 och delar av stödområde 2. Fr.o.m. år 1997 är nedsättningen åtta procentenheter.

Regeringens överväganden

I sitt budgetunderlag beräknar RFV, med utgångspunkt i gällande regler, medelsbehovet till 415 miljoner kronor för budgetåret 1998.

Regeringen föreslår på basis härav att anslaget skall uppgå till 415 miljoner kronor för budgetåret 1998.

A 5. Transportbidrag

1995/96	Utgift	661 998 ¹²		
Därav 1996	Utgift	495 572		
1997	Anslag	303 000 ³⁾	Utgifts- prognos	384 000 ⁴
1998	Förslag	336 000		
1999	Beräknat	336 000		
2000	Beräknat	336 000		

1. Beloppen anges i tusental kronor

2. Förslagsanslag

3. Anslaget har i tilläggsbudget tillförts 81 000 tkr

4. Överskridandet beror till största delen på den förbättrade ekonomiska konjunkturen.

Över anslaget, som disponeras av Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), anvisas medel för transportbidrag enligt förordningen (1980:803) om regionalpolitiskt transportstöd.

Regeringens överväganden

I avsnitt 3.2.6 och 4 redogörs närmare för utfall, uppföljning m.m. samt regeringens bedömning att bidraget tills vidare skall vara oförändrat. Regeringen kan konstatera att det råder bristande kunskap om transportmarknaden i stödområden och dess villkor. Därför bör medel avsättas för utvärdering av transportbidraget och fortsatta studier av transportmarknaden i stödområden.

Regeringen föreslår, på basis av underlag från NUTEK, att anslaget för budgetåret 1998 skall uppgå till 336 miljoner kronor.

A 6. Glesbygdverket

1995/96	Utgift	31 987 ¹	Anslags- sparande	5 193 ²
Därav 1996	Utgift	23 625		
1997	Anslag	23 573	Utgifts- prognos	28 766
1998	Förslag	23 393		
1999	Beräknat	23 993		
2000	Beräknat	24 611		

1. Beloppen anges i tusental kronor

2. Efter besparingar på 250 tkr.

Målen för Glesbygdverket är att förbättra levnadsförhållandena och utvecklingsmöjligheterna för gles- och landsbygdsbefolkningen. Tyngdpunkten i detta arbete skall enligt verkets instruktion ligga i skogslänsens inre delar samt i skärgårdarna. Verket skall även utveckla sin roll som samordnare av gles- och landsbygdsinsatser. Glesbygdverket skall dessutom svara för sekretariatsuppgifter åt övervakningskommittéer för EG-kommissionens strukturfondsprogram för mål 5b och för kommissionens gemenskapsinitiativ Leader II.

Verket skall också utveckla sin roll som central sektorssamordnare genom att aktivt följa och bevaka genomförandet av olika åtgärder i glesbygden.

Glesbygdverket kan i enlighet med sin instruktion anses ha två huvuduppgifter. Den ena är att svara för myndighetsfrågor rörande gles- och landsbygdsutveckling. Den andra är att med hjälp av främst rådgivning och information stödja det lokala utvecklingsarbetet.

Glesbygdverket har som utgångspunkt för sitt arbete att synliggöra glesbygdens resurser och utvecklingsmöjligheter.

Glesbygdverket delar in sin verksamhet i sex verksamhetsgrenar: Utredningsverksamhet, sektorsamordning, pilotprojekt, information och rådgivning, uppföljning och utvärdering samt strukturfonder. Verksamhetsgrenen strukturfonder är ny och ianspråkta cirka en fjärdedel av verkets samlade resurser.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Glesbygdverket redovisar viktigare insatser och resultat under de olika verksamhetsgrenarna.

Härav kan bl.a. nämnas att verket utropat 1997 till Landsbygdens år och därvid uppmanat alla verk att utarbeta förslag för landsbygdens utveckling. Verket har med sin sakkompetens ansvarat för och medverkat i flera olika statliga utredningar samt haft täta kontakter med affärsdrivande verk och bolag som t.ex. Posten AB och Telia. Verket har också ar-

betat fram ett program för småskalig landsbygdsturism, samt arbetat med ett nationellt strategiskt handlingsprogram för skärgården. Verket har dessutom tagit fram ett antal publikationer samt svarat för sekretariatsuppgifter åt sju övervakningskommittéer. Under budgetåret påbörjades arbetet med att, på regeringens uppdrag, ta fram underlag för en regionalpolitisk proposition.

Verket har också redovisat att man i stor utsträckning bedriver ett miljöarbete i linje med Agenda 21.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande och har vid sin granskning inte funnit något väsentligt som tyder på att ledningens förvaltning inte står i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter och särskilda regeringsbeslut.

Regeringen bedömer att revisionens iakttagelser inte föranleder någon åtgärd.

Slutsatser

Det övergripande målet för Glesbygdverket skall kvarstå.

Regeringen bedömer att verket har nått sina verksamhetsmål.

En viktig uppgift för Glesbygdverket är att samordna olika samhällssektors verksamhet och åtgärder i glesbygden. Regeringen överväger att instruera verket att ytterligare utveckla detta arbete och ha fortsatta kontakter med centrala sektorsföreträdare bl.a. för att det skall hålla sig informerat om pågående förändringar. Regeringen avser att i en regionalpolitisk proposition återkomma till dessa frågor.

Glesbygdverket skall tillsammans med Folkkrörelserådet gemensamt svara för det svenska Leader-nätverket. Detta är ett viktigt instrument för att sprida kunskaper och erfarenheter om innovativa landsbygdsutvecklingsprojekt.

A 7. Statens institut för regionalforskning

1995/96	Utgift	12 367 ¹	Anslags-sparande	636
Därav 1996	Utgift	8 205		
1997	Anslag	7 931	Utgifts-prognos	8 567
1998	Förslag	7 943		
1999	Beräknat	8 101		
2000	Beräknat	8 264		

1. Beloppen anges i tusental kronor

Målen för Statens institut för regionalforskning (SIR) verksamhet är att initiera och samordna forskning inom regionalpolitikens område samt se till att forskningsresultaten blir tillgängliga för olika intressenter. SIR har i år inlett genomförandet av två nya forskningsprogram, ett som rör konsekvenserna av EU-medlemskapet i ett regionalt perspektiv och ett som behandlar de regionala utvecklingsprocesserna ur ett könsperspektiv. SIR skall dessutom medverka i framtagandet av ett forskningsprogram för landsbygdsutveckling.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

SIR:s verksamhet under budgetåret 1995/96 har fokuserats dels på att genomföra och avsluta det forskningsprogram som avser perioden 1993–1996, dels på att utforma ett forskningsprogram för åren 1997–1999.

1993–1996 års forskningsprogram har koncentrerats på tre huvudområden: ”Regionalpolitikens aktörer”, ”Regional kompetens och konkurrenskraft” samt ”Försörjningssystem och livsformer i svenska regioner”.

Totalt har 14 olika delprojekt bedrivits inom ramen för de tre huvudområdena. Fem har slutredovisats. Resterande projekt beräknas vara genomförda före 1997 års utgång. Under åren 1993–1996 har hittills 21 rapporter och tre böcker publicerats. Den genomsnittliga försäljningen uppgår till cirka 200 exemplar per publikation.

Med syfte att sprida kunskap om regional forskning publicerar SIR ett nyhetsbrev med en upplaga om 2 500 exemplar cirka sex gånger per år samt arrangerar och deltar i seminarier om regional utveckling.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande och har vid sin granskning inte funnit något väsentligt som tyder på att ledningens förvaltning inte står i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter och särskilda regeringsbeslut.

Regeringen bedömer att revisionens iakttagelser inte föranleder någon åtgärd.

Slutsatser

Målen med verksamheten skall kvarstå.

A 8. Europeiska regionala utvecklingsfonden

1995/96	Utgift	9 950 ¹²		
Därav 1996	Utgift	9 950		
1997	Anslag	915 000	Utgifts-prognos	750 000
1998	Förslag	748 000		
1999	Beräknat	782 000		
2000	Beräknat	462 000		

1. Beloppen anges i tusental kronor

2. Förslagsanslag

Anslaget disponeras av NUTEK och vissa länsstyrelser för utbetalningar från EG:s regionalfond. Det motsvaras av en inkomstpost på statsbudgetens inkomstsida. Regionalfonden är en av EG:s fyra fonder som delfinansierar 23 utvecklingsprogram för strukturfondernas mål 2, 5b och 6 samt vissa av de s.k. gemenskapsinitiativen. Innevarande programperiod löper för Sveriges del från år 1995 t.o.m. år 1999. De sista utbetalningarna beräknas ske under år 2001.

Utbetalningarna från EG:s övriga strukturfonder redovisas dels under Arbetsmarknadsdepartementets anslag för socialfonden inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv dels under Jordbruksdepartementets anslag avseende jordbruks- och fiskefonderna inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Regeringens överväganden

Den låga utgiften för budgetåret 1995/96 beror på att besluten om strukturfondsprogrammen togs för målen 2 och 6 i slutet av år 1995 och för övriga program först under våren och hösten 1996.

Detta medförde att arbetet med programmen kom igång senare än beräknat. I praktiken kom t.ex. arbetet med programmen inom gemenskapsinitiativet Intereg II A igång först i början av år 1997. Det har inneburit att beloppet för beslutade medel inte har nått tidigare beräknad nivå och därmed har utbetalningarna från anslaget skjutits framåt i tiden.

Från de första besluten under år 1996 fram till den 15 maj 1997 har beslut fattats för 1 155 miljoner kronor, vilket innebär att cirka 37 % av ramen är in-tecknad. Fram till den 15 augusti 1997 har 185 miljoner kronor, vilket motsvarar 6 % av ramen, betalats ut från regionalfonden. För perioden 1 juli–15 augusti 1997 uppgick utbetalningarna till 53 miljoner kronor, vilket indikerar en högre utbetalningstakt än tidigare. För att nå angiven utgiftsprognos för år 1997 behöver utbetalningstakten öka ytterligare. Hittills gjorda utbetalningar avser 366 olika projekt. I de flesta fall har det varit fråga om en förstagångs-utbetalning till ett projekt.

Regeringen avser att återkomma med ytterligare information om inriktning och genomförande av strukturfondsprogrammen i en regionalpolitisk proposition.

Anslaget föreslås för budgetåret 1998 till 748 miljoner kronor.

A 9. Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn

1998	Förslag	75 000¹
(reservationsanslag)		

1. Beloppet anges i tusental kronor

Riksdagen har beslutat att verksamheten vid Häl-singe flygflottilj, F 15, i Söderhamn skall läggas ned före den 1 januari 1999 (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU04, rskr. 1996/97:109-112). Nedlägg-ningen av verksamheten innebär att den redan an-strängda sysselsättningsituationen i kommunen för-sämras kraftigt. Med hänsyn härtill har regeringen bl.a. beslutat att lokalisera 350 statliga arbetstillfällen till Söderhamn.

En särskild utredare har tillkallats för att kontinu-erligt till regeringen lämna förslag till åtgärder som kan stärka utvecklingen i Söderhamn. I uppdraget ingår dels att utarbeta ett förslag till vilka statliga verksamheter som kan lokaliseras i Söderhamn och att medverka vid genomförandet av beslutade locali-seringar, dels att föreslå andra åtgärder som kan stärka utvecklingen i Söderhamn (dir. 1996:83).

Regeringens överväganden

För utgifter för lokaliseringen av statliga arbetstill-fällen disponerar regeringen under innevarande budgetår upp till 25 miljoner kronor av arbets-marknadspolitiska medel.

Ett anslag på 75 miljoner kronor föreslås anvisas för ytterligare engångsvisa merkostnader som upp-står i samband med att statliga verksamheter etable-ras i Söderhamn.

